

روزنامه رسمی کشور شاهنشاهی ایران

شامل: متن قوانین - تصویب نامه ها - صورت مفصل مذاکرات مجلس شورای ملی - اخبار رسمی - فرامین - انتصابات - آئین نامه ها - بخش نامه ها - آگهی های رسمی و قانونی - سؤالات

سال پنجم - شماره ۱۲۸۲

صفحه ۴۶۸۱

۳ شنبه ۲۱ تیرماه ۱۳۲۸

روزنامه رسمی

دوره پانزدهم قانونگذاری

شماره مسلسل ۱۷۴۱

روزنامه یومیه

فهرست مندرجات

صورت مشروح مذاکرات صد هشتاد هشتمین

جلسه دور پانزدهم از صفحه ۱ تا ۲۰

آگهی های رسمی ۲۱

مذاکرات مجلس

جلسه ۱۸۸

صورت مشروح جلسه روز ۲ شنبه بیستم تیرماه ۱۳۲۸

فهرست مطالب:

- ۱ - تصویب صورت مشروح مجلس.
- ۲ - طرح و تصویب گزارش کمیسیون کشور راجع با اختیار کمیسیون کشور در تصویب مقررات شهرداری ها
- ۳ - طرح و تصویب لایحه املاک واگذاری
- ۴ - تقدیم و تصویب دو فوریت لایحه اختیارات کمیسیون قوانین دارائی
- ۵ - تصویب دو فوریت طرح پیشنهادی نمایندگان راجع به حق انتخاب اقلیت در مجلس سنا
- ۶ - موقع جلسه بعد - ختم جلسه

مجلس ساعت نه و بیست و پنج دقیقه صبح بریاست آقای رضا حکمت تشکیل گردید

۱ - تصویب صورت مشروح مجلس

رئیس - نسبت بصورت مجلس نظری نیست؟
نمایندگان - اصلا نداده اند.
رئیس - نرسیده؟
امیر تیمور - نصف آن صورت مجلس قبل هم نرسیده.
رئیس - آن يك فدری مفصل بود برای آن نرسیده است چند نفر از آقایان تقاضای تعلق قبل از دستور کرده اند (نمایندگان - دستور آقا دستور) پس نوبت آقایان بجلسه فردا موصول می شود (صحیح است)
دکتر عبده - بنده راجع بصورت مجلس عرضی دارم.
رئیس - بفرمائید.

۲ - طرح و تصویب گزارش کمیسیون کشور راجع با اختیار کمیسیون کشور در تصویب مقررات شهرداریها
دکتر عبده - عرض کنم لایحه ای دولت تقدیم کرده است راجع با اختیارات کمیسیون کشور مربوط بشهردارها بنده میخواستم استدعا کنم که رأی به این موضوع گرفته شود.
رئیس - آقایان اطلاع دارند لایحه ای بقید دو فوریت بمجلس داده شده راجع بشهردارها ومجلس دو فوریت آنرا تصویب کرده رفته است بکمیسیون گزارش آن رسیده است که این اختیار بکمیسیون کشور داده شده هیچ مخالف هم ندارد (امیر تیمور راجع بکمیسیون قوانین دارائی هم همینطور) اگر

اجازه میفرمائید يك رأی گرفته شود، ماده واحده قرائت میشود توجه بفرمائید برای بگیریم (بشرح زیر قرائت شد)

مجلس شورای ملی

چون قوانین ومقررات مربوطه بشهردارها که بتدریج از بدو مشروطیت تا کنون بتصویب رسیده با مقتضات کنونی وفق نمیدهد ولذا مستمداً و مشارکت ساکنین شهرها و قصبات در اداره امور محل سکونت بیشتر شده وتوجه آنها بمشغولیت مهم اجتماعی وملی خویش روشن گردد بالتبقیه حسن جریان وسرعت بکارهای محلی داده شود.

لذا در پیروی از نیت اعلیحضرت همایون شاهنشاهی که همیشه دولت را متذکر این معنی میفرمائید لایحه ای مشتمل بر هفت فصل وشصت ماده و ۳۰ تبصره تقدیم واستدعای تصویب ماده واحده ذیل را بنا بر دو فوریت دارد:

ماده واحده - وزارت کشور مجاز است لایحه قانونی شماره ۲۳۰۷۲۴ - ۲۳۰۷۲۸ از ۲۸/۳/۲۸ ضمیمه راجع بشهردارها راجع از تصویب دولتت اعضای حاضر کمیسیون فعلی کشور بموقع اجرا گذارده و پس از آزمایش در عمل چنانکه تراقصی در آن مشهود گردد رفع وقانون مزبور را تکمیل نموده مجدداً برای تصویب مجلس شورای ملی پیشنهاد نماید.
لایحه مزبور در کمیسیون مطرح و پس از شور اول چاپ وبخش خواهد شد تا نمایندگان نظریات خود

رادر موضوع لایحه ظرف هشت روز بکمیسیون بدهند و شور دوم پس از گذشتن هشت روز بعمل خواهد آمد.

نخست وزیر
محمد ساعد

دکتر عبده - آقا بنده توضیحی داشتم .
رئیس - مخالفی نیست ؟
دکتر عبده - ولی بنده توضیحی داشتم هشت روز وقت نداریم شورده حذف بشود اجازه بفرمائید توضیح بدهم .

معمول دماوندی - من مخالفم .
دکتر عبده - بنده يك پیشنهاد داده ام .
رئیس - این اجرائی لازم بحذف نیست وقتی که اجرائی دستور داده شده دیگر لازم نیست شور دوم حذف شود و مرتبه خوانده میشود توجه بفرمائید (مجدداً قرائت شد)

رئیس - شور دوم مربوط نیست باید بموقع اجرا گذاشته شود .
دکتر عبده - نوشته پس از شور دوم .
رئیس - شور دوم اگر نواقصی هست رفع میشود پس از آنکه دوسوم اعضاء رأی دادند بموقع اجرا گذاشته میشود .

دکتر تهماسب - اینطور است ؟
رئیس - بگفته دیگر بخوانید (مجدداً خوانده شد) وزارت کشور مجاز است لایحه ۲۳۰۷۳ - ۲۸۳۲۸ ضمیمه راجع شهرداریها را پس از تصویب دولت اعضاء حاضر کمیسیون فعلی کشور بموقع اجراء گذارند و پس از آزمایش در عمل ۰۰ رئیس - آزمایش هم قید میکند ۰۰ چنان که نواقصی در آن مشهود گردد مجدداً برای تصویب مجلس شورای ملی پیشنهاد نماید .

دکتر عبده - قسمت آخر باید حذف شود .
رئیس - بعدش را هم بخوانید .
(شرح زیر خوانده شد)

لایحه مزبور در کمیسیون مطرح و پس از شور اول چاپ و بخش خواهد شد ، تا نمایندگان نظریات خود را در موضوع لایحه ظرف ۸ روز بکمیسیون بدهند و شور دوم پس از گذشتن هشت روز بعمل خواهد آمد .

رئیس - بسیار خوب این مانع اجرا و آزمایش که نمیشود .
دکتر عبده - نه خیر ، اجازه بفرمائید يك توضیح مختصری بدهم .
رئیس - خیلی خوب پیشنهاد بکنید حذف بشود .
دکتر عبده - پیشنهاد کرده ام .
رئیس - پیشنهادی رسیده قسمت دوم راجع بهشت روز حذف شود .
تبصره : ضمیمه شود که شور دوم حذف شود یعنی قسمت اخیر شور دوم حذف شود .
دکتر بقائی - پیشنهاد بنده کاملتر است .
رئیس - این صورت خوبی ندارد این خودش باعث تأخیر است ، شش نفر انتخاب بشود و بکمیسیون کشور علاوه بشود پیشنهاد آقای دکتر بقائی را بخوانید .
(شرح زیر قرائت شد)
ریاست محترم مجلس شورای ملی پیشنهاد میکنم که ۶ نفر بانتخاب مجلس شورای ملی ، باعضای کمیسیون کشور اضافه شود ...

رئیس - این اولاً مربوط بآن نیست نمیشود يك نظر خاصی است راجع باعضاء است راجع بآن نیست آقای اردلان بفرمائید .

اردلان - بنده تصور میکنم که همه آقایان موافق هستند با اینکه قانون شهر دارها بتصویب برسد ولی دو موضوع هست که باید گفته شود اولاً این جا آقایان پیشنهاد فرمودند آقای دکتر عبده که این ۸ روز را بردارند (دکتر عبده - سه روز بکنند . وقت ندارند) اولاً که بنده خودم عضو کمیسیون کشور نیستم و اگر هم در ظرف این سه روز چیزی نوشتم بکمیسیون کشور توجه نکنند چون لایحه بمجلس نمی آید حق ما تصویب نمیشود . متن لایحه ای که دولت داده درست آن منظوری که اختیارات شهر دارها را بخود اهالی بدهد بکنی طور دیگری پیشنهاد کرده اختیارات انتخاب شهردار را بدولت واگذار کرده در صورتیکه منظور اصلی ما این بوده است که شهر دار هر شهری را خود اهالی محل انتخاب بکنند (دکتر بقائی - مثل تمام دنیا) مثل تمام دنیا . مثلاً فرض کنید که در خود شهر تهران ما اهالی تهران جمع شویم و يك انجمن شهر تعیین بکنیم و رئیس این انجمن هم همان شهردار تهران باید باشد ، در صورتیکه لایحه ای که دولت داده است اینطور نیست باید يك چند نفری را که سابقه خدمت اداری داشته باشد یا نداشته باشد پیشنهاد کنیم کوزارت کشور از میان آن ها انتخاب کند بنابراین باز آن موضوع دو درجه پیش می آید در صورتیکه تمام کوشش ما از اول برای این بود و توجه اعلیحضرت همایون شاهنشاهی تمام باین بوده است که مردم در سرنوشت خودشان ، خودشان دخالت بکنند . بنده از جناب آقای مسعودی مدیر محترم اطلاعات بسیار متشکرم که يك سرفقاله بسیار خوبی در این خصوص مرقوم فرموده بودند ، این منظور را تشریح کرده بودند بنده وعده دیگر از آقایان نمایندگان با این موضوع موافق نیستم و همچنین اهالی شهرستانها و تهران بما مراجعه کرده اند و گفته اند که این موضوع را باید حتماً توجهی بهش بشود حالا آقایان اعضاء محترم کمیسیون کشور نمیدانم چه راهی در نظر میگیرند ؟ اگر این قول را بدهند که این موضوع را اصلاح بکنند ما باکمال میل رأی میدهم والا آقا ما بیائیم امروز چشم بسته این حق را بکمیسیون کشور بدهیم بعد همانطور لایحه دولت را تصویب بکنند ما يك حق از اهالی این مملکت تصویب کرده ایم ، تا حالا يك قانونی بوده و مجلس شورای ملی وقتی نکرده است که توجهی کند ولی حالا مجلس باید توجه بکند تازه کار را بدتر نکند . بنظر بنده این صلاح نیست اینست که مخالفت بنده از این لحاظ است که کمیسیون کشور حتماً این ماده ۳۱ لایحه دولت را باید اصلاح بکند اختیار انتخاب رئیس شهرداری هر شهری را بخود اهالی آشهر واگذار کند . بهیچوجه من الوجوه ما مایل نیستم که دولت انتخاب شهردار را بکند .

رئیس - آقای دکتر عبده .
دکتر عبده - بنده لازم نیست راجع باهمیت این لایحه چیزی بفرماید نمایندگان محترم برسانم برای آنکه همه نمایندگان موافقت که میبایستی مردم را در سرنوشت خودشان راجع با امور محلی مخصوصاً شرکت داد اضافه میکنم که اعلیحضرت همایون

شاهنشاهی هم دیروز در سرنوشت فرمایشاتشان باین نکته اهمیت دادن که هر چه زودتر این لایحه یعنی لایحه ای که مربوط باختیار دادن مردم است در امور خودشان از مجلس بگذرد خوب آقایان اگر میخواهند که بگذرد باید يك تصمیمی بگیرند که عملی باشد امروز شاید بیشتر از ۱۰ روز بآخر دوره تقنینیه تمامه که از این ۱۰ روز چند روزش را تعطیل خواهیم داشت بنابراین شاید بگفته اداشته باشیم برای کار کردن اگر این لایحه به ترتیبی که پیشنهاد شده بخواهد تصویب شود من خیال میکنم که اساساً کمیسیون کشور مجال نداشته باشد که باینکار برسد برای اینکه کمیسیون باید سه چهار روز لایحه را مورد مطالعه قرار بدهد و تصمیم بگیرد و پنج روز فاصله بعد و بعد شور دوم برای آن قائل شود و این کار عملی نیست برای اینکه لافلا یکماه وقت میخواهد این عملی نیست باینکه خود کمیسیون کشور باید باینکار برسد و البته کمیسیون کشور هم توجه خواهد کرد بنظریات آقایان من خیال میکنم بهتر است آقایان نمایندگانی که این لایحه را دیده اند باینکاری را که در شور دوم میخواهند بکنند ، حالا بکنند یعنی هر کدام از آقایان که این لایحه را مطالعه کرده اند نظریاتی که دارند بکمیسیون کشور تسلیم کنند حتی مانعی ندارد که مطابق نظامنامه آقای ملک مدنی رئیس کمیسیون کشور دعوت بکنند از آقایانی که نظریاتی دارند تشریف بیاورند در کمیسیون کشور و نظریات خودشان را حضوراً عنوان کنند و باین جهت من تصور میکنم که آن چیزیکه مورد تصویب کمیسیون کشور واقع خواهد شد بهتر از آنچه خواهد بود که هست ، من ادعا نمیکنم که آن چیزی که کمیسیون کشور تصویب خواهد کرد يك چیز ایده آلی خواهد بود ولی امور آقا نسبتی است و شما نمیتوانید آقا از وضع عمومی که حالا هست يك مرتبه بيك وضعی که باحالا خیلی فرق دارد بر گردید ، من اعتقاد اینست که اگر يك تحولی در این زمینه مانعند ما باشیم شاید مناسبتی و مقتضی تر است و قدر مسلم اینست که همین لایحه دولت با تمام معایبی که دارد و منتهی منکر نیستم از وضعیتی که حالا داریم بهتر است برای اینکه حالا شما در سرنوشت شهرداری تان بهیچوجه نظر ندارید و حال اینکه مطابق این لایحه نظر پیدا میکنید امروز يك اداره شهرداری دارید در وزارت کشور که درست شده برای سابوتاژ و خرابکاری و کار شکستی در اقدامات شهری که از طرف شهرداریهای محلی ممکن است انجام شود بنابراین من تصور میکنم آقای اردلان موافقت بفرمائید که ما این اختیار را بکمیسیون کشور بدهیم ، کمیسیون کشور هم توجه خواهد داشت که ما اعتماد بکردیم با آقایان و این اختیار را با آقایان داده ایم و آنها هم بطور حتم توجه خواهند نمود بنظریات نمایندگان و بالاخره نتیجه يك چیز بهتری از آن چیزی که هست قائم مقام آن خواهد شد .

رئیس - اینجا يك پیشنهادی راجع بتجزیه رسیده است که قسمت اخیر تجزیه شود در موقع رأی .
دکتر معظّمی - آقای رئیس میخواهم ثنی کنم اجازه بفرمائید آقای رئیس کمیسیون کشور يك توضیحی بدهند .

رئیس - بله يك پیشنهادی آقای دکتر متین - دفتری کرده اند در جواب ایشان آقای ملک مدنی بیاناتشان را میفرمائید . (پیشنهاد آقای دکتر متین دفتری بشرح زیر قرائت شد :)

پیشنهاد میکنم در ماده واحده بعد از کلمه آزمایش اضافه شود در مدت یکسال .
رئیس - بفرمائید .
نورالدین امامی - دو سالتش کنید .
دکتر متین دفتری - بنده با این قانون نظر باینکه نسبت بوضعیت قبلی خیلی ترقی کرده و حقوق اهالی مملکت بیشتر منظور شده است کلاً موافقم ولی متأسفانه چون آخردوره مجلس است و ما هم علاقه داریم که این قانون را زود بگذرانیم و آن مطالعات و وقتیهائی که معمولاً در قوانین میکنیم وقت نیست بکنیم بنده معتقدم که چون این قوانین آزمایشی که در گذشته از تصویب کمیسیونها گذشته بهین فورمول گذشته که پس از مشاهده نواقص در زمان آزمایش مجلس باید بهیچوقت هم هیچکدام از این قوانین دم برنگشته مجلس که بگویند در آزمایش چنین نواقصی دیدیم حالا این قانون را که ما بآن خیلی علاقه داریم مسأله اختیارات مردم است و دخالت مردم است در تعیین مقدرات خودشان و بعقیده بنده پایه و اساس مشروطیت همین قانون است که مردم در معان کارهائی که مستقیماً مربوط بخودشان است شروع کنند در دخالت نمایند ، دخالت در کارهای عمومی محلی بشانند باین جهت بنده نسبت باین قانون کمال موافقت را دارم و میل هم دارم که حتماً قبل از انقضای مجلس این قانون بگذرد و بموقع اجراء هم گذاشته شود ولی برای اینکه در عمل ببینیم واقعاً که اگر نواقصی دارد دولت ملزم باشد که این نواقص را در مجلس بیاورد که این منظور بعنوان قانون موقت برای اید نمایند یعنی باصطلاح موقت اید نشود این است که بنده معتقدم دولت در ظرف یکسال . . .

(نورالدین امامی - دوسال باشد) دوسالتش را هم بنده حرفی ندارم آقایان میل داشته باشند بنده هم پیشنهاد را دوسال میکنم که این قانون در مدت دوسال آزمایش شود آقای حاذقی پیشنهاد بنده را دوسال کند .

دماوندی - دوره انجمن خودش شش سال است .
رئیس - انجمن چه ربطی بقانون دارد ؟
دکتر متین دفتری - در مدت دوسال در آزمایش این قانون را میبینیم بعد دولت بعد از دوسال هر نواقصی دارد بیاورد بمجلس (صحیح است)

رئیس - اینها وظیفه کمیسیون است آقای ملک مدنی .
ملک مدنی - بنده اجازه ای که خواستم بر آن این بود که يك توضیحی عرض کنم تازم نگرانی از آقایان بشود کمیسیون کشور همیشه رویه اش این بوده که در مسائل مهمی که جنبه عمومی داشته است و اغلب نمایندگان ذی نظر هستند دعوت از طبقات مختلف میکرده در رأی با آنها مشورت میکرده آقایان همه خاطر دارند این لایحه شهرداریها هم يك لایحه مهم اساسی است و در رأی آوردن این نظر را رعایت میکنیم یعنی از آقایانی که ذی نظر هستند دعوت میکنیم بیایند اظهار نظر کنند و نظریات اینها را جمع میکنیم و بعد از اینکه مشاوره کامل بعمل آمد يك تصمیم قاطعی میگیریم

تا مادامی عملی شود که خدای نکرده (نورالدین امامی - آقای رئیس کمیسیون کشور مورد احترام همه هستند) تشکر میکنم ، برخلاف مصلحت باشد باین آقایان نگرانی نداشته باشند چیزی که موجب نگرانی است همان است که آقای دکتر عبده فرمودند که ما وقت نداریم نگاه کنید اینجا امروز ۲۰ تیر است ، ۱۶ روز دیگر بیشتر وقت نداریم اماها راهم داریم همه راهم داریم تقریباً ۹ جلسه دیگر مطابق حساب ما داریم بعد فطر هم هست ما باک عملی باید بکنیم که لایحه شهرداریها تا مجلس خاتمه پیدا نکرده انشاءالله از تصویب کمیسیون بگذرد و يك آزمایشی بکنیم و اینهم قید شده که پس از آزمایش مجدداً لایحه بمجلس شورای ملی تقدیم شود بعقیده بنده آقایان موافقت بفرمائید هر کدام هم نظری دارند بنده از فردا کمیسیون را تشکیل میدهم هر روز که بتوانیم باینکار اساسی رسیدگی میکنیم . (احسن)

رئیس - قرائت میشود تارای بگیریم (بشرح زیر قرائت شد):
پیشنهاد میکنم در ماده واحده بعد از کلمه آزمایش اضافه شود در مدت دوسال و در آخر ماده اضافه شود مادام که این قانون بر اثر لایحه جدید دولت تغییر نکرده است باعتبار خود باقی خواهد بود .
رئیس - رأی گرفته میشود باین پیشنهاد آقای دکتر متین دفتری آقایانی که موافقت قیام کنند (اکثر برخاستند) تصویب شد .
يك پیشنهادی هم آقای مشایخی فرمودند ولی این در اصل موضوع است یعنی مربوط بکمیسیون است نه مجلس - اگر بخواهیم وارد رویه کمیسیون شویم نمیتوانیم هی پیشنهاد میرسد پیشنهاد آقای مشایخی قرائت میشود .
(شرح زیر قرائت شد)
تصویب عوارض پس از تصویب انجمن منوط بتصویب هیئت وزیران است .
رئیس - اینرا بفرستید بکمیسیون ، حالا پیشنهاد تجزیه پس قسمت اول را میخوانیم رأی میگیریم قسمت دوم هم قرائت میشود ماده واحده را قرائت کنید .
(شرح زیر قرائت شد)
ماده واحده - وزارت کشور مجاز است لایحه قانونی شماره ۲۳۰۷۳ - ۲۸۳۲۸ ضمیمه راجع بشهرداریها را پس از تصویب دولت اعضاء حاضر کمیسیون فعلی کشور بموقع اجراء گذارند و پس از رفع نواقص در عمل ۰۰ رئیس - پیشنهادی رسیده قسمت دوم راجع بهشت روز حذف شود مجلس شورای ملی پیشنهاد نماید .
رئیس - با اصلاحی که شده است آقایانی که موافقت قیام نمایند (اکثر برخاستند) تصویب شد .
حالا این قسمت دوم قرائت میشود هر کدام موافق هستند رأی میدهند .
لایحه مزبور در کمیسیون مطرح و پس از شور اول چاپ و بخش خواهد شد تا نمایندگان نظریات خود را در موضوع لایحه ظرف هشت روز بکمیسیون بدهند و شور دوم پس از گذشتن هشت روز بعمل خواهد آمد .
رئیس - آقایانی که با این جز موافقت قیام کنند (عده ای برخاستند) تصویب نشد آقای وزیر دارائی هم يك لایحه ای بمجلس دادند بقید وفوریت

راجع باختیار کمیسیون ولی آخر مجلس آقایان توجه داشته باشند که رأی گرفته شود (مشایخی - آقای رئیس آن لایحه مربوط به تقاعد کارمندان يك رأی برای فوریت بیشتر ندارد) شما تأمل نکنید موافق نظامنامه باید بطوریش رأی گرفته شود و تکمیلش روشن شود .

۳ - طرح و تصویب لایحه اعلام و افذری
رئیس - موضوع املاک و اگذاری مطرح است .
آقای صاحب دیوانی .
ملکی - ما اقلیت هستیم ما باید مخالفت کنیم .
تبیانی شده است
صاحب دیوانی - شما بخواهست تشریف بیاورید مخالفت کنید .
رئیس - در لوابح اقلیت و اکثریت ندارد اظهار عقیده میکنم . آقای صاحب دیوانی
صاحب دیوانی - استدعا میکنم برای چند دقیقه توجه دقیقی بفرمایید بنده بفرمائید قبل از تجزیه و تحلیل مطالب هم در قضاوت عجا بکنید . روش بنده را در جریان دو سال مجلس کلیه همکاران محترم تشخص داده اند که در هیچ مورد قصد کوچکترین تظاهر یا غرض خاصی را نداشته و اکنون هم یادآور میشوم که سوگندی را که در این مجلس یاد کرده ام تا آخرین دقیقه عمر مجلس در نظر داشته و بر خلاف آن رفتار نخواهم نمود و بیاناتی را هم که اکنون بطور اختصار عرض میکنم صرفاً روی منافع ملت و آئینده این کشور است بنده با در نظر گرفتن جهات مختلف و وضع فعلی دربار و مخارجی که بطور اجبار باید در شبانه روز بشود و اشتغالی که بطور استمرار در حریم سلطنت اعاشه مینمایند و عدم خود داری شاهنشاه محبوب از بزل و بخشش در راه امور خیریه و حفظ شعائر ملی و عظمتی را که در بار کهنسال ایران از قرون متداری دارا بوده و حالا هم باید دارا باشد - معتقدم که کلیه املاک اعلیحضرت فقید بایستی بسون هیچ گونه قید و شرطی از قبیل عنوان موقوفه و یا عنوان دیگری بملکیت اعلیحضرت همایونی بر گذارو اعاده شود در عمل مخالفت مشروط خود را هم بعلت شرطیکه تلویحاً در ماده واحده شده است بعرض آقایان میرسانم گذشت زمان در کشف حقایق و از بین بردن اغراض و نمودار ساختن وقایع عامل بسیار مؤثری است که بیشتر از همه مورخین از آن استفاده میکنند - خوشبختانه بیش از هشت سال نگذشته است که مردم بخودی خود بدون تبلیغات و تلقینات باوجود اینکه هنوز هم زمینه آنطور که باید فراهم نیست به وطن پرستی و نبوغ و خدمتیکه اعلیحضرت فقید باین کشور نموده است پی برده اند و هر چه زمان بیشتر بگذرد این احقاقیق بهتر آشکار میشود - شاهنشاه فقید در کلیه امور احاطه و توجه مخصوصی داشت ولی سه قسمت را ذاتاً بیشتر علاقه مند بود - اول قبل از همه چیز به ارتش صرف نظر از انظباط و سایر قنون نظامی در حفظ اموال و نگاهداری اشیاء و تجهیزات بقدری دقیق بودند که هیچ فردی نسبت به عزیزترین اشیاء و دارائی شخصی خود تا این حد علاقه مند نمیتواند بود - مناب مثال عرض میکنم خود بنده اجودان هفتک تویخانه لشکر اول مرکز بودم و اعلیحضرت فقید بر حسب معمول قرار بود از لشکر باز بفرماید با اینکه حتی کسوهای میز خود را نظیف کرده و رعایت کلیه جهات و جوانب را نموده بودم و تکیه باطاق

کاربنده تشریف فرما شدند پس از اداء مراسم نظامی که بجای آوردیم با طرف توجه دقیقی فرموده یک شیشه اطباق را که اندکی کثیف بود به بعضی به بنده نشان داده فرمودند آقای آجودان این شیشه از پول ملت خرید شده اگر امروز به کثیف شدن آن اهمیت ندادید فردا شبکستان آنهم اهمیت نخواهد داد - بن خود خدا وضاحت کنید تا اکنون هیچکس از شما آقایان برایتان اتفاق افتاده است که چنین توجه دقیقی ب حفظ و نگاهداری سال شخصی خود سوده باشید و هیچ حافظی بهتر از او قادر بوده چه چیز این ملت را حفظ نماید . متأسفانه در آثار و افعال شوم شهر یور ۲۰ دو نکت از بهترین مهمات و لوازم نظامی ما که با آن دقت تهیه و نگاهداری شده بود از بین رفت و هیچکس کمترین توجهی باین موضوع نکرد .

هر اندازه خوب باشد در روز مبلغی بعنوان نظارت از مال در شام برداشت میکنند و قادر نیستیم جلوگیری نمایم چگونه ممکن است شاهنشاهی که یک کشور به آن آورده شخصاً اداره نمیشود بتواند در خریداری این املاک تا این حد مراقبت کند که اجعانی صورت نگیرد بنده از شخص موثقی در کلان دشت شنیدم که در مازندران بگفتار پشهاد کرده بود که اعلیحضرت یکی دو صد خانم فخرالدوله را که مجاور املاک شاهنشاه است خریداری فرمایند اعلیحضرت در جواب فرموده بودند که فخرالدوله در عمران و آبادی املاک خود لایق و شایسته است من هرگز علاقه به خرید املاکی که مالکین آن در عمران و آبادی ملک کوتاهی نمیکند ندارم بروید املاکی را که خراب و ویرانه است و صاحب آن لایق بعمران آن نیست خریداری کنید بنا بر این غرض از خرید این املاک جز معمور نمودن آن ها چیز دیگری نبوده و این املاک هنوز هم موجب افتخار و مباهات این کشور است اگر مهمان گرامی و جلیل القدری داشته باشیم برای حفظ آبروی خود بصنعت شمال راهنمایی میکنیم تا آثار آن شاهنشاه را دیده و موجب روسفیدی ما گردد رضا شاه کبیر تمام محصول عمر خود را در این کشور گذاشت و رفت و جز مشتهی خاک با خود نبرد آرزوی کبیرگانه پرستان فریاد میکشیدند که رضا شاه جو اهرات و ارزهای زیادی با خود برده موجبات تأثر اعلیحضرت محمد رضا شاه بقدری فراهم شد که اعلامیه صادر فرمودند که اگر در بانکهای خارجی پولی و ارزی از شاهنشاه سابق هست من بکسیکه کاشف آن باشد همه را به منمایم آقایان برای نمونه از وطنپرستی و دقت نظر اعلیحضرت فقید يك مثال کوچک عرض می کنم وقتیکه بانگملی در شرف تأسیس بود امر میفرمایند که طلاهای مردم جمع و در بانک ملی نگاهداری شود این امر در دربار هم عملی میشود - سه سال قبل از طرف اعلیحضرت همایونی با اتفاق چند نفر مأمور شدیم که صندوقخانه اعلیحضرت فقید را باز کرده صورت برداری نموده و با دفتر آن تطبیق نمایم در ضمن اجرای امر در میان اثاثیه تعداد ۶۰ الی ۷۰ ساعت بقی بدون قاب دیده شد که از کارخانه های معروف دنیا بود چگونگی را که تحقیق کردیم معلوم شد موقعی که طلاها جمع آوری میشده طبق امر مخصوص کلبه طلا های خاندان سلطنت نیز جمع و بانگ تسلیم و قابهای این ساعتها را هم بیان کرده اند و کارخانه های قیمتی آن بدون قاب مانده است آقایان شاهنشاهی که تا این حد وطن پرست بوده است نباید امروز خاندان سلطنت دوچار مضیقه مالی باشند بطور قطع خدمت آقایان اطمینان میدهم که بودجه دربار نسبت بمخارجی که در نهایت دقت و صرفه جوئی میشود بسیار ناچیز است و از وجوهی که از اعلیحضرت فقید باقی مانده بود ببنای دیگر وجود ندارد کدام شهرستان است که از عطایای ملوکانه در این مدت برخوردار نشده است اعلیحضرت همایونی هر چه را داشتند در راه عمران و آبادی شهرها و کمک بسیل زدگان ، حریق زدگان ، زلزله زدگان ایجاد قنوت لوله کشی کمک به فقراء و بیوزاریان تأسیس بیمارستانها و مدارس برای بچگان اعطا فرمودند و سرور کار بجائی رسید که شاهنشاه محبوب خانه های خصوصی را هم فروخته و وجه آنرا صرف همین امور فرمودند شاه ما زرتوف و مهربان و سخنی الطبع است قادر نیست که مالی داشته باشد و در راه ملت خرج نکند در

این مدت امتحانات مکرر این موضوع را ثابت کرده است چرا میخواست اعلیحضرت زرتوف خود را دچار فقر مالی کنید ملت ایران عادت دارد که از شاه خود کمک و استعانت جوید شاه هم معتاد شده است که در راه ملت اتفاق کند نباید از این رویه معذوم جلوگیری کرد وقتیکه دربار دارای مخارجی زیاده از مبلغی است که از خزانه تقدیم میشود وقتیکه ناگزیر باید ده نفر اولاد های اعلیحضرت فقید یعنی والا حضرت شاهپورها و شاهدختها با شرفاتی که دارند ماهیانه مبلغی مخارج نمایند و بخصوص از دخالت در امور هم ممنوع باشند و تمام این مخارج را اعلیحضرت همایونی بایستی بدهند باید اجازه داد که املاک خریداری پدر تاجدارشان بآنها تسلیم شود آقایان هر کس در ایندست باین املاک انعامی داشت ملک خود را حق یا باطل تصاحب کرد آنها هم که در جریان است فعلاً از برداری آن تا صدور حکم نهائی خودداری میشود بنابراین باقیمانده ملک واقعی اعلیحضرت فقید است که در عمران و آبادی آنها منتهای فعالیت را نموده اند حالا میخواستیم بعنوان موقوفه برگذار نمایم این چه شرطی است مگر هیچ مقامی جز شخص اعلیحضرت محمد رضا شاه پهلوی صلاحیت دخالت در این املاک را دارد در اینصورت لازم نیست این املاک را حبس کرد و قیودی قائل شد و بخرابی آنها کمک نمود نگاهی به ثروت پادشاهان سایر کشورها از خاور میانه تا انگلستان نا چیزی و بی قدر و قیمتی این املاک را ثابت میکند امروزه درباری ساده تر کم خرج تر از دربار ایران که قدیمی ترین دربارهای دنیا است نخواهد بود اگر از جنبه حقوقی هم بخواهیم موضوع را حل کنیم این املاک در بانک غیر عادی و بصران آمیز برگذار گردید و امروز که الحمدالله اوضاع و احوال خود را از کف داده است برگذاری مجدد آنرا بنام قدر شناسی و حق و عدالت بایستی نمایندگان ملت ایران بدون قید و شرط تصویب نمایند - آقایان باید مطمئن باشند که شخص اعلیحضرت همایونی با کمال حسن نیت منافع حاصله آنرا در راه کشور خرج خواهند فرمود و هزار بار بهتر از مقید بودن بمصرف امور خیریه و عمرانی خواهند رسانید .

روی املاک بگذارید - با دلالی که عرض شد با برگذاری املاک با هر گونه شرط مغالتم و پیشنهاد اصلاح ماده واحده لایحه تقدیمی دولت راهم داده ام و اگر توضیحات بیشتری هم لازم باشد هنگام قرائت پیشنهاد خود عرض خواهم نمود .

رئیس - آقای نورالدین امامی .
 کلام باید بختنا عادت ندارم و تصور میکنم که زیاد احتیاج بیعت در اطراف این لایحه نباشد و بنده اگر بعنوان موافق مشروط اسم نوشته ام عادت عمده اش این بوده است که خود بنده چندین سال در مازندران رئیس ثبت اسناد بوده ام و از وضعیت این املاک اطلاعاتم بیشتر از اکثر آقایان است علت مشروط بودنم اینست که مطابق انتقالنامه اعلیحضرت فقید اساساً این املاک تقریباً وقف شده بود (دکتر طباطبائی چرا؟) و وقف بر امور خیریه و بهداشت صریح و قننامه و انتقال اعلیحضرت فقید است - بنابراین مصالحه نمودم کلبه اموال و دارائی خود را اعم از منقول و غیر منقول و کارخانجات و غیره از هر قبیل که باشد بایشان بمال الصلح ده گرم نجات و اعلیحضرت همایون شاهنشاهی هم بمقتضای مصالح کشور بمصارف خیریه و فرهنگی و غیره بهر طریقی که صلاح بدانند برسانند (صحیح است) این خودش بکثرت و قننامه است و انتقال برای يك مصارف معینی است حالا که دولت خدا رحمت کند مرحوم آهی را آمد و این قانون را گذراند و همانطور که آرزو هم تلویحاً جناب آقای گشتائیان فرمودند مقدار زیادی از این املاک را غرماً گرفتند و بردند و اشخاصی که صد درصد هیچگونه سهمی نداشتند و مالکیتی در این املاک نداشتند (صحیح است) آمدند و گرفتند بنده خودم شاهد یک مشت موقوفه را که تبدیل باحسن کرده والان میتوان گفت سند مالکیت گرفته اند و حکم گرفتند تمام جزئیات آن و قننامه الان در نزد من هست و محفوظ است (بعضی از نمایندگان - اسم ببرید) املاک تنکابن ، املاک تنکابن یک ملک است که در زمان ریاست دکتر میلسوی در نتیجه مطالباتی که دولت از مرحوم سپهسالار داشت انتقال داده شد دولت هم انتقال داد با اعلیحضرت فقید ، حالا آمده اند عده ای اینها را غرماً کرده اند و از من میبرند در صورتیکه این املاک هم مربوط باملاک و گذاری هم نبوده است (مکی - سوس ایران است) (بعضی از نمایندگان - اسم ببرید) من چکار دارم اسم بی یکی دو تامل که نیست پرونده دارد وزارت دارائی سابقه دارد پروید رسیدگی کنید اگر کسی مدعی باشد باید برود بجای املاک و گذاری و این املاک تنکابن نبود (مکی - این صحیح است) آقای باتمانقلیچ هم میکشید (ولی اشخاص دیگری شاید باشند) (باتمانقلیچ املاک بنده مربوط بآنجا نیست) اگر هم باشد يك قسمت است (باتمانقلیچ - خیر مربوط نیست) و اشخاص دیگر هم هستند . . . . (دکتر طباطبائی - آن قسمت را هم که آقای باتمانقلیچ دارند دادند بسازمان) (باتمانقلیچ - خیر ندارند) قانونی را که دولت آورده است بنظر بنده نواقصی دارد این املاک انتقال داده شده با اعلیحضرت فعلی که هر طور صلاح میدانند بمصارف امور خیریه برسانند ولی بعدها تکلیف این املاک معلوم شد اگر این املاک را اعلیحضرت همایونی وقف خواهند کرد متولی و تولیت آن هم

بمدعا معلوم میشود . و اگر خیر شخصاً دخالت خواهند کرد برای امور خیریه مصرف خواهند کرد آتوقت بیکقسمت از این مواد قسمتهای آخر لایحه اضافه است که باید جناب آقای وزیر دارائی در آنقسمت يك توضیحی بدهند و بعقیده من هیچکدام از آقایان نمایندگان اشکالی و ایرادی نسبت باین کار ندارند امروز اینکار را تمام کنیم که افلا آن قسمتی که از این املاک باقیمانده است مردم پس از ۸ سال بتوانند از آن بهره ببرند (اجنت) .

رئیس - پیشنهادی راجع بکفایت مذاکرات رسیده است که قرائت میشود .

حاذقی - چندین پیشنهاد راجع بکفایت مذاکرات رسیده است .

رئیس - آقای وزیر دارائی فرمایشی دارید؟ بفرمائید .

وزیر دارائی - راجع باین لایحه تذکراتی که در کمیسیون بودجه و در کمیسیون دارائی و چه در کمیسیون دادگستری از طرف بعضی از آقایان داده شده بود و حتی اشاره ای که آقای صاحب دیوانی و آقای امامی اینجا کردند لازم است قبل از اینکه وارد پیشنهادات بشوم توضیحاتی را بمرس آقایان محترم برسانم ، اولاً خواستم توجه کرده باشید که تاریخ این اشتباه است که در موقع تصویب لایحه توجه بفرمائید در آنجا نوشته شده است مطابق فرمان همایونی در ۲۰ شهریور ، خواستم تذکر بدهم که ۲۰ شهریور نبوده و ۳۰ شهریور بوده است برای اینکه در ۲۰ شهریور نبود اعلیحضرت فقید استعفا نداده بودند و تهران را ترک نکرده بودند و اعلیحضرت همایونی در ۲۶ شهریور سنطنت را قبول فرمودند و اعلیحضرت فقید هم در روزه ۲۵ شهریور استعفا دادند این تاریخ و گذاری در ۳۰ شهریور است اینرا خواستم تذکر داده باشم که در ۳۰ شهریور اصلاح بشود (صحیح است) دوم اینکه این املاکی که در تصرف دولت داده شده بود و مطابق قانونی بود برای مصارف معینی ذکر شده بود تصریح داشت برای ترقی اوضاع کشاورزی بهبودی حال کشاورزان ترقی اوضاع شهرها ترقی بهداشت و فرهنگ ترقی صنایع کشور و اجازه داده شده بود که این املاک را دولت بفروشد و اینکارها را بکند یا اینکه نگاهدارد و در ملکیت دولت بگذارد و از عواید آنها صرف این قبیل امور عام المنفعه بشود ، آقایان اطلاع دارند که وقتی که اعلیحضرت فقید تشریف بردند ، دارائیشان این املاک بود و بکمداری وجه نقد که این قسمت هارا واگذار کردند با اعلیحضرت فعلی محمد رضا شاه و صلح فرمودند و منظور از این عمل این بود که عواید این املاک صرف آبادی ، صرف بهداشت و فرهنگ ، صرف ترقیه حال مردم این کشور بشود الان هم اعلیحضرت همایون شاهنشاهی نظرشان در این قضیه این است که نسبت به این املاکی که باقی میماند وقت بشود برای اینکه قابل نقل و انتقال نباشد و تولیت آن هم با شخص اعلیحضرت همایونی باشد و اینکه آقای امامی فرمودند بجه صورت باقی خواهد ماند این طور فقید شده است که وقف بشود و عوایدش هم صرف امور خیریه بشود با این نیت مقدسی که اعلیحضرت همایون شاهنشاهی دارند من تصور میکنم و شخصاً هم میل برای اینکار دارند از روی ندارند این پیشنهاد آقای صاحب دیوانی ، من تصدیق میکنم که

هزینه دربار زیاد است بودجه دربار شاید مناسب با هزینه دربار نیست این وظیفه ماست یعنی دولت و مجلس که هزینه دربار را مناسب با شئون دربار در نظر بگیرند ولی نسبت باین املاک چون خود اعلیحضرت همایونی شخصاً علاقه داشتند که اینها صرف خیرات و میراث بشود و این لایحه هم با نظر خود ایشان تهیه شده است و بنا بر این بنده تصور میکنم که پیشنهاد آقای صاحب دیوانی دیگر موردی ندارد کما اینکه در این ۵۶ میلیون تومانی که ایشان پول داشتند نتوانستند استفاده کنند یا لاقلاً از بهره اش استفاده کنند از آن هم استفاده ای نکردند و همه آقایان میدانند که در هر گوشه ای از ایران الان يك مؤسسه هست که با تکمیل شده است و با در شرف تکمیل است (صفوی - بوشهر ، یاهمیشه از مرحوم اعلیحضرت همایونی متشکرند) (ارباب - بلوچ ها هم متشکرند) از محل عطایای ملوکانه و آن از این پول ۵۶ میلیون بوده است همانطور که اشاره کردند آقای امامی آرزو من تلویحاً گفتم حالا باید صریحاً عرض کنم تا امروز نظر بر این بود که اشخاصی که نسبت باین املاک دعاوی دارند یا تقوه این میراث که مأمورین و کارپردازان املاک تمدنی کرده باشند نسبت باملاک مردم اگر مردم دعاوی دارند و حقی دارند مطابق قانون املاک در ظرف مدت معینی حق خودشان را بگیرند متأسفانه باید گفت که در ظرف این چند سال اشخاصی که بهیچوجه ارتباطی با این املاک نداشته نه فروخته بودند نه خریدار بودند نرعیت بودند نه مجاور املاک بودند این اشخاص بایک وسایل نامشروعی از عدم قدرت دولت هاسوه استفاده کردند (صحیح است) و احکام را صادر کردند که بضرر مملکت و بضرر دولت هم تمام شد املاک را هم بردند (صحیح است) خود من در دو سال قبل از این که رفتم در مازندران يك مقاله ای نوشتم در یکی از روزنامه ها و منتشر شد البته باسم نوشتم نوشته بودم باسم یکی از وزرای سابق که این املاکی که مطابق این قانون قبده شده است که در آن مستحقات جدیدی هست حکم بانقل عین ملک داده نخواهد شد و بپناه آن پرداخته میشود يك اشخاصی برای اینکه این املاک را ببرند تمام این خانه های رعیتی را با اینکه در خود قانون هم تصریح و قید شده بود آنها جزو مستحقات هست آنها را خراب کردند برای اینکه بتوانند حکم صادر کنند بنابراین بعضی املاکی با بعضی از شهرستان هائی که امروز میشود گفت شهرستان آنها حکم گرفتند باسم يك قریه که این مستحقات نیست و من نوشتم اگر واقعاً بخواهند موافقت کنند با این حکم باید این قاضی را بچوب بینند و این را نشان بدهد باید بگویند چطور این مستحقات در این ملک نیست متأسفانه باید من این را اذعان کنم که این املاک از دست برداری تابناک ناصالحی بر کنار بوده است و يك قسمت اعظم از این املاک را بردند خوردند برای آنها کبسه ای دوخته اند میبرند و میبرند (دکتر معظمی - صورت آنرا بفرستید برای مجلس) صورت املاکی که اشخاص در ظرف این مدت حکم نسبت بآنها صادر شده و صورت املاکی که الان در جریان محاکمه است اینجا نزدیک است دارم ، (دکتر معظمی - بفرمائید اسمشان را) این صورت مفصلي است امروز مورد بحث ما نیست که این

املاکی که گذشته یا حکم صادر شده چیست . نظر دولت فعلا در این است که املاک املاک که باقی مانده است و املاکی که در معاکم مورد بحث نیست در ظرف مدت قانونی یعنی در ظرف مدت ۶ ماه برگردد عینا بملکیت اعلیحضرت هایونی که وقف بفرمانده متاهی اینجا يك اشاره ای شده است که چون از عواید این املاک هر ساله يك مبلغی بسازمان شاهنشاهی پرداخت میشد و این سازمان شاهنشاهی مجهز برای این کار هست آقایان خودشان مسبق هستند که از مدتی که سازمان شروع باین کار کرده با يك زحمت خستگی ناپذیری که والا حضرت اشرف متحمل شده اند و در مملکت در مانگاههایی ساخته اند (صحیح است) و مراقبت کاملی فرمودند که این سازمان و این دستگاه هم بآن سازمان ملحق بشود که این سازمان هم چون یک دستگاه منظمی دارد میتواند این دستگاه را اداره بکند باقی میانیک قسمت از املاک که هنوز تکلیف آن روشن نشده است، شاید عقیده خود من این بود که این املاک را به همین صورت برگرداند ولی بعد وقتی که این لایحه را تنظیم میکردیم متوجه شدیم برای اینکه توهم این نرود که ممکن است قضاتی اعمال غرض بکنند یا اینکه خدای نکرده تحت تأثیر واقع شوند که طرف دعوی سازمان شاهنشاهی و شخص اعلیحضرت همایون شاهنشاهی است و احیانا احتیاق حق از کسی نشود نظر خود اعلیحضرت همایون شاهنشاهی هم این بود که بیطرفانه نسبت باین املاکی که مورد دعواست رسیدگی بشود و معاکم بشود در روزیکه تکلیف این املاک روشن شد و بطور قطع تسلیم دولت شد اینها هم منظور مطابق این قانون واگذار بشود که در وقتنامه اشاره بشود البته در این قسمت که باقی مانده است باید دولت مراقبت بکند مراقبت هم خواهیم کرد که بتوانیم زودتر این معاکمات را تمام بکنیم و از دستبرد هم مصون بماند با این ترتیب که ملاحظه میفرمائید هم از نقطه نظر قانونی املاکی که متعلق با اعلیحضرت همایون شاهنشاهی محمد رضا شاه پهلوی بوده و نیششان این بوده که بصرف امور خیریه برسد صد در صد انجام نشده ناچار بایستی که این املاک بملکیت خودشان برگردد که وقف بکنند که بمنظوری که در فرمان اول داشتیم برای کمک بفرهنگ مملکت برای ترفیه حال مردم برای کمک بپه داشت بتوانند روی برنامه عمل بکنند فقط يك قسمتی در آخر این ماده اشاره شده است که خواستم آقایان توجه بفرمایند که این املاک يك قسمتی بعد از شهر بود در تصرف ادارات دولتی در آمده و ادارات دولتی از آنها استفاده میکنند و مال الاجاره هم نسبت بآن املاک نمیرد از اینها هم موافقت فرمودند که آن املاکی که در تصرف ادارات دولتی است باز که آن در تصرف ادارات دولتی باقی بماند و از آنها هم اجازه گرفته نشود و در اختیار آنها باشد بنابراین ما عملی میکنیم که تصور میکنم تمام آقایان موافق باشند که عواید يك دستگاهی که بدستگاه در ظرف این مدت نه تنها از دستبرد محفوظ نماند بلکه بصرف واقعی خودش هم نرسیده و بیوجه مملکت وارد شده و نقصان پیدا کرده و خرج عادی شده و با این وضعی که در این چند سال اخیر پیدا شده است و آقایان خوب متوجه هستند نسبت بیوجه کشور که تقریباً میشود گفت صدی دهش هم خرج عمران و آبادی شده خیلی بجا و مصلحت خواهد بود که در

مرتبه هم مطابق نظر اعلیحضرت فقید و هم نظر اعلیحضرت همایون شاهنشاهی وقف بشود و صرف خیرات و مبرات بشود و بتوان کمکمی بوضع بهداشت و زندگانی مردم بیچاره این مملکت کرد.

رئیس - پیشنهاد کفایت مذاکرات از آقای دکتر طب و چند نفر از آقایان دیگر است صکه فرائت میشود.

(شرح زیر فرائت شد)

ریاست محترم مجلس شورای ملی پیشنهاد میکنم که پس از بیانات يك نفر موافق و یک مخالف بکفایت مذاکرات رای گرفته شود.

رئیس - آقای دکتر طب (دکتر طب) - آقای کشاورز صدر مقدم بوده اند (شما بفرمائید ایشان پیشنهاد را بنشی داده اند باید بدهند بن و من بدهم بنشی بفرمائید .

دکتر طب - بنده گمان نمیکنم کسی با این پیشنهاد مخالف باشد چون آقای صاحبجوری که بعنوان مخالف با این لایحه صحبت کردند در حقیقت با اصل لایحه موافق بودند (مکی - صحیح است) و گمان میکنم که با توضیحاتی که آقای وزیر دارائی دادند خود ایشان هم قانع شده باشند . اصل موضوع اینست که همانطوریکه آقای نور الدین امامی فرمودند برای مصرف خیریه از طرف اعلیحضرت فقید وقف شده و این لایحه هم برای این منظور تهیه شده که اولاً جلوگیری میشود از دستبرد و سوءاستفاده ای که از این املاک شده و در آتیه میشود ثانیاً سازمان شاهنشاهی که تصدیق همه آقایان نمایندگان محترم و عموم مردم بهترین نسجی دارد امور خیریه را توسعه میدهد و در اقصی نقاط مملکت هم از آن استفاده میکنند گمان میکنم صلاحیت سازمان را هیچکس تردیدی ندارد که ممکن نیست دستگاه دیگری شایسته تر باشد) یک نفر از نمایندگان وجود خودتان در این دستگاه اسباب امیدواری است (بنده کاری نمیکنم از همه بهتر شخص اعلیحضرت هایونی است که گمان میکنم از راهنمایی ایشان مستفیض میشود سازمان والا حضرت اشرف هم که با آن فعالیت و انرژی که صرف میکنند در سازمان سازمان مروهون این دو نفر است و کاری آنجا نمیکنیم و تنها میکنم آقایان زودتر بکفایت مذاکرات رای بدهند که این لایحه هر چه زودتر تصویب بشود.

رئیس - آقای مکی.

مکی - بنده تعجب میکنم که در مرکز نقل قانونگذاری ایران يك موضوعی مطرح میشود چند نفر بلند میشوند صحبت میکنند یکی بعنوان موافق و یکی مخالف که هر دو موافق هستند و آن وقت پیشنهاددهنده هم میگوید پس از اظهار يك موافق و يك مخالفتی بکفایت مذاکرات رای گرفته شود.

من از مجلس شورای ملی ایران سؤال میکنم که چه دلیل مخالفتی مخالف اول در اینجا ابراز کرد و چه موضوعی را مطرح کرد که از لحاظ مخالفت با این املاک مجلس را قانع کرده باشد (صحیح است) که يك چنین کار باین خطیری و مهمی را بدون اینکه مخالفتی روی آن صحبت کرده باشد رای بدهد بدهند و اصولاً خوب نیست و اگر مجلس رای بدهد آنوقت میگویند اکثریت مجلس عقیده اقلیت را ترور کرده است (دهقان - همچو چیزی نیست آقا) آزادی

وجود نداشت که بگذارند يك نماینده اقلیتی صحبت بکنند ، تا فجاج ضابط این املاک را یکی یکی اینجا بر عرض مجلس شورای ملی برساند ، شما میخواهید وقف کنید؟ آقایان از مال غصب که نشود وقف کرد وقف باید مشروع باشد شما تمام فقهای اسلامی مراجعه کنید و بگویند که این املاکی که بزور مردم گرفته شده است میخواهیم وقف کنیم اگر اجازه دادند بگذارید من دلایل خودم را عرض کنم بعد از اظهارات یک مخالف آنوقت ممکن است بکفایت مذاکرات رای بگیرند والا تا کنون کسی بعنوان مخالف با این لایحه صحبت نکرده است (ببین اسفندیاری - بگذارید دلایلتان را بگویند) بنده باید اثبات بکنم که این املاکی را که الان میخواهند ببخشند مال دولت و ملت ایران است یک مقدارش خالصه بود که هم عوضش را دولت داده و هم معوضش را ، اینها کاملاً باید روشن بشود من استدعا میکنم کار باین مهمی را شما که اکثریت دارید و عده حاضر در مرکز ۷۳ نفر است ولی من میبینم که ۷۹ نفر در مجلس هستند و تمام حاضرند و غیر از بنده و دوسه نفر دیگر هم که کسی رای مخالف نخواهد داد شما هم که قضایای را که باید بکنید قبل تصویب گرفته اید ما هم که در قضاوت شما تردیدی نمیتوانیم حاصل بکنیم شما قضاوت نهائی خودتان را قبل کرده اید که امروز بیاید اینجا رای بدهد پس بگذارید که ما اینجا حرفهای خودمان را بزنیم که بعد اگر پنجاه سال گذشت ، سی سال گذشت و يك روزی اعلیحضرت فعلی گفتند ما خیانت شده من بگویم که من در توی این مجلس شورای ملی ایران با صدای رسا گفتم که اطرافیان شان دارند شاه خیانت میکنند و بین او و ملت ایران جدائی ایجاد میکنند من باید دلایلم را بگویم من باید از لحاظ مصلحت مملکت و از لحاظ مصلحت شاه مملکت که قسم خورده ام پشت این تریبون باید از اینجا با صدای رسا بگویم و عراض من را هم باد بگوش ایشان خواهد رساند که اینها وسایلی است که بر ما تکبیرند که بین او و ملت ایجاد میکنند همانطوریکه بین پدرشان و ملت جدائی ایجاد کردند و من میخواهم که يك پادشاه تحصیل کرده و جوانی که میگویند در راه بهبود مملکت و در راه اصلاح مملکت میخواهد قدم بردارد یکمشت خان با او و ملت ایران خیانت بکنند و اینطور کم کم مقدمه جدائی و افتراق بین او و ملت ایران را فراهم کنند (ببین اسفندیاری - آقا نسبت خیانت چرا می دهید) من دلیل دارم اجازه بدهید توضیح بدهم این املاک را چرا میخواهید واگذار کنید و برای يك دستمال میخواهید قصیریه را آتش بزنید (ببین اسفندیاری - بگذارید حرفشان را بزنند و جوابشان را من بدهم)

رئیس - آقا رای نمیدانم تا اعاده شود مذاکرات . آقای سزاوار .

مخبر - اولاً بنده نظرم اینست که اگر موافق و مخالف تمام مطالب خودشان را اینجا در مجلس توضیح بدهند همه آقایان متذکر خواهند شد که هیچ اشکالی وارد نیست در این قانون و این قانون را بنده در دوره سیزدهم خودم در مجلس شورای ملی بودم و در کمیسیون دادگستری بودم و قانون املاک و گذاری را خدا رحمتش کند مرحوم آهی را بایکصدت بند بیهائی که در مجلس بود آن قانون املاک و گذاری را که در آن تاریخ منطقتش این بود که اگر این املاکیکه

متعلق بشاه سابق بوده است شاه سابق و اگذار کرده بود با اعلیحضرت فعلی اگر توهم این میرفت که در بعضی جاها از طرف رؤسای املاک اجفاف و تعدی و تجاوزی نسبت بعقوب اشخاص باشد قانونی وضع شده که بوجب آن در يك مدتی آنها بیکه حق و ادعائی دارند نسبت بآن املاک مستقیماً یا بالواسطه میتوانند بدادگاه مراجعه کنند (مکی - راجع بهین هم عرضی دارم) اجازه بفرمائید ، از آن تاریخ تا امروز ۸ سال میگذرد و بنده خودم که وکیل دادگستری هستم و در دعوای دادگستری وارد هستم در این مدت آنچه را که تصور میفرمایید با فرضی بوده حالا بنده وارد نمیشوم که چه قدر سوءاستفاده شد از این قانون و چه اشخاصی با چه وسایلی و چند قسمتی بدادگاهها مراجعه کردند و يك قسمت احکامش را بعنوان مختلف صادر کردند اگر فرض حقی برای کسی بود در این مدت بدادگاه مراجعه کرده و حقش را استرداد کرده و اگر هم فرض کنیم يك حقی و ادعائی برای يك کسی باقی باشد آتیم در جریان دادگستری است از این وضع مستثنی شده است یعنی آتیم جزو این قسمت و اگذاری نیست نباید اینرا که هر قدر شبهه را قوی بگیریم اعلیحضرت فقید يك قسمت این املاک را که خریده اند و يك پولی که در مقابل این املاک پرداخته اند و آنچه که باقی هست آنهاست که در مقابل او هیچ شبهه ای نبوده و نتوانسته اند با مستقیم و با غیر مستقیم با آن طرف و اسباب کاری که داشته اند راجع بآن قسمت اظهار نظری کنند . آقایان توجه بکنند و هر يك اعتراضی دارند در مورد خودش بگویند نسبت بفلان مورد (مکی - اجازه بدهید تا عرض کنم) بله بله بگویند نسبت بپوادش بگویند تا بشود نسبت بپوادش دفاع کرد بنابراین این لایحه با این منظوری که تنظیم شده آتیم بمنظوری که تازه این املاک را آمده اند اعلیحضرت همایونی وقف بکنند و آنرا هم سازمان شاهنشاهی اداره کند سازمان خدمات شاهنشاهی بنده بدون رود بایستی اینجا میگویم چون بنده شخصی هستم که در حوزه انتخابیه ام استفاده کرده ام (دکتر طب - همه کرده اند) نوبت یکجایی است که در سال يك قرص کینی باور بفرمائید اصلاً دوا و طبیب و پزشک هیچ در آن صفحه پیدا نشده الان مدت ۱۸ ماه است آنجا يك درمانگاه پیدا شده بنده می بینم يك دکتر آلمانی هم دارد و از همین مؤسسه آلمان سه چهار هزار تومان دارند ماهی آنجا خرج میکنند میبایستی که ما بیش از این حق گذار باشیم و نسبت بیک چنین موارد باید بیشتر شکر گذاشت اگر ما يك مؤسست عام المنفعه در این مملکت داشته باشیم يك مؤسست خیریه عام المنفعه داشته باشیم بنظر بنده اگر هزار تومان بگیرند یا نقد تومانش را بخورند لااقل یا نقد تومانش را خرج مردم بکنند باز هم صحیح است و بجاست و بورد است برای اینکه لااقل نصفش را مردم استفاده کرده اند . نئشن را مردم استفاده کرده اند (دکتر طب - در سازمان همه اش را مردم استفاده میکنند) حالا بنده عرض کردم ، حرف این بود که در هر موردی باشد حالا سازمان شاهنشاهی گذشته از اینکه در تحت ریاست شخص اعلیحضرت همایونی است که همه چیزشان را فدای رفاهیت و آسایش عمومی کرده و میکنند عده ای که در سازمان مشغول هستند هم از اشخاص برجسته و يك قسمت يك

عده ای هم از نمایندگان محترم مجلس شورای ملی است که از اشخاصی هستند که در اطراف آنها کسی نمیتواند ایراد و اعتراضی بکنند . بنظر بنده هیچ ایراد و اشکالی بر این قانون وارد نیست و بنده معتمد اگر آقایان ایراد و اعتراضی دارند صریحاً نسبت بفلان موضوع و فلان موضوع بگویند (مکی - اجازه بدهید ما میگوئیم) و این املاکی که الان میگویند مال اشخاص است بگویند بصرف گفتن اینکه مال اشخاص است نمیشود اگر اشخاصی يك چنین نسبت به این املاک داشته اند تا بحال بدادگاه مراجعه کرده بودند ولی تا بحال کسی با آنها حقی نداشته است و تا بحال هم مراجعه نکرده اند

مکی - آنها نبوده اند گفته شده اند

رئیس - رای گرفته میشود پیشنهاد آقای دکتر طب آقایانی که موافقت قیام کنند (اکثر برخاستند) تصویب شد . پیشنهادات فرائت میشود (شرح زیر فرائت شد)

ریاست محترم مجلس شورای ملی پیشنهاد میکنم که تبصره ذیل بماده واحده املاک و گذاری اضافه شود . لاهوتی ، تبصره - املاکی را که اشخاص در مقابل بدهی خود و یا مورث آنان بوجب سند رسمی بدیگری و یا مؤسسه بی بخوی از اجزاء برگذار نموده و سپس با اعلیحضرت فقید منتقل شده باشد مشمول املاک و گذاری نبوده و از این تاریخ این قبیل دعای در دادگاه های املاک و گذاری بلا اثر و اگر مدعی راه قانونی دیگری برای اقامه دعوی داشته باشد میتواند بدادگاه عمومی مراجعه نماید .

رئیس - آقای لاهوتی .

لا هوتی - آقایان نمایندگان محترم مجلس شورای ملی در حدود دوسال است که بنده بسمت نمایندگی مشغول انجام وظیفه هستم این اولین دفعه است که پشت این تریبون آمده ام و میخواهم يك مطالبی را بعرض مجلس برسانم باینکه هزاران مطلب و تقاضا از طرف اهالی حوزه انتخابیه اینجا باینجا باینجا مراجعه شده و تمام اینها مربوط بوزارتخانه های این کشور بوده و با سابقه ای که در استخدام دولت داشته و دارم برای انجام آن کارها بمقامات مربوطه مراجعه و اعم از اینکه نسبت بآن مطالب ترتیب اثر داده یا ندادند مقتضی ندیدم باظهار آن مطالب وقت مجلس را بگیرم روی آن فلسفه و فکر شاید در نظر نمایندگان محترم و عموم ملت ایران يك نماینده ساکت و معجوب بشمار رفته ام و این عمل هم برای بنده آوارا بود زیرا وظیفه نمایندگی خود نمیدانستم برای ابراز مطالب خصوصی که هر يك مرجع خاصی دارد وقت مجلس را بگیرم ولی در این موقع بعرض میرسانم مرحوم رضاشاه کبیر يك شخص نابغه می بود و اگر بخواهیم خدمات او را احصاء کنیم هم وقت کافی نیست و هم توضیح واضحات است و تمام نمایندگان محترم و تمام ملت ایران میدانند که ایشان چه خدماتی در این مملکت کرده اند و چه حقی بگردن ملت ایران دارند من نمیخواهم در این قسمت هم وارد بشوم شاید بعضیها خیال بکنند که من تملق گوئی میکنم از اینجهت مطالب را باز کوتاه میکنم ولی بیک موضوعی است که موجب شده یعنی برای بنده وظیفه است که هر وقتی که بیتم شتون يك خدمتگذار بزرگی را میخواهند مورد ملعبه قرار دهند آنوقت بنده نمیتوانم خودداری کنم

و بدون اختیار بنده وظیفه خودم را انجام میدهم بچوقت بنده فراموش نمیکنم در قزوین که در زمان زمامداری آقای صدر الاشراف بود بنده مأمور قزوین بودم آن متجاسرین و همه ستان متجاسرین آنوقت قدرت داشتند و تمام شتون و نفوذ قزوین در دست آنها بود و ابدأ کسی جرأت نداشت در مقابل آنها عرض اندام بکنند آنها يك متینگی داشتند و نسبت با اعلیحضرت فقید جسارت کردند و از آن دقیقه با تمام مخاطره ای که بود بنده قیام کردم و با عموم رفقا خدماتی کردم آرام نمیخواهم اینجا صحبت کنم شاید اینجا تحمل بخوردستانی بشود مخصوصاً بآدم نبود که جمله کوچکی را هم در موقع مجلس مؤسسان بعضی هانست بنده يك چیزهایی گفتند که فلانی نسبت بقوام السلطنه ابراز نموده است گفتم والله من قوام السلطنه را نسبت بعلمانی که وارد بودم بزرگترین خدمتگذار خاندان سلطنتی پهلوی و مملکت ایران میدانم و تا کنون هم خلاف آن برای بنده ثابت نشده است والا مادر اینجا قسم خورده ایم که نسبت بعلمکت و نسبت بخدمتگذاران مملکت خدمت کنیم بنده بنوبه خود خودداری نمیکنم و غیر اینهم عرض نمیکنم و اما حالا که آمده ام مزاحم شده ام اینست که این قانون املاک و گذاری که گذشت برای این نبود که املاک حقه شاه را م بدهند ب مردم بلکه برای این بود که عده می از مأمورین املاک که ابدار روح شاه فقید خیرند نسبت بیکعده بیچارگان شاید تعدی کرده بودند و آن موقع هم يك عالی بودند و شاید بنظر بنده خائن بودند و نگذاشتند عراض خودشان را بعرض پادشاه خودشان برسانند روی این اصل املاک یکعده خرده مالک و افراد کوچکی تصرف شده باشد ولی يك املاکی که مال خودشان هست الان نسبت به این پیشنهادی که کردم اینجا مدارک هست مدارکی است که در حدود ۶۰۰ پارچه آبادی از بابت قروض مرحوم سپهسالار بیانک و اگذار شد بانک هم تقاضای ثبت کرد ، بعد آمدند آنرا منتقل کردند با سند رسمی با اعلیحضرت فقید . آبا سزاوار است یعنی باید این مطلب پوشیده بماند که این اشخاصی که الان چشم طمع دوخته اند برای بردن این املاک بیایند خودشان را مظلوم قلمداد بکنند و این املاک را بپزند؟ بنده دیگر بیشتر وارد نمیشوم اگر لازم باشد اینهم يك اعلامیه ای است در آن موقع بانک صادر کرده میخواهم در تعقیب اعلان وزارت جنبه مالی مورخه مرداد ۱۳۰۹ که در جراید مهم تهران انتشار یافته بار دیگر با اطلاع عموم در مرکز ولایات و معاضد شرح و معاکم قضائی و ادارات اجراء عدلیه میرساند که کلیه املاک مرحوم محمد ولیخان خلعتبری سپهسالار اعظم در شهر تهران و شیران و حومه طهران و قزوین و گیلان و طالش و استراباد و مازندران و معال تلاله تنکابن و گلرستان و سیارستان و عراق و قم و راهجرد و زرنده و گروس در زمان حیات خود آن مرحوم برهن به بانک ایران واگذار و مستقر گردیده و در توقیف دولت است که يك قسمت آن اخیراً بانتقال قضئی بیانک ایران و دولت منتقل و در شرف اتمام و بقیه برای اجرای شرایط در رهن و توقیف باقی است و بقیه در اعلان وزارت جنبه مالی اشاره شده قبل از اعلان رسمی در بانک رهن و رفع توقیف هر معامله و نقل و انتقالی که خود مرحوم خلعتبری پس از تاریخ و اگذاری املاک برهن نموده باشد یا ورثه آن مرحوم از املاک فوق الذکر

بمقام توفیق بر آید و تأمین مدعا به فرار دهد از درجه اعتبار ساقط خواهد بود.

عرض کنم این هم یک سندی است که تصدیق معاصیه در زمان وزارت دارائی جناب آقای قزوینی زاده که اینجا رسیدگی شده و حساب آن پرداخت شده و آهم چون مفصل است بنده بخواهم آنرا و اگر مقتضی باشد در موقعش عرض می‌کنم که به چه چیز اسنادی است و در مقابل این اسناد آیا میتوان گفت که این املاک مشمول استرداد املاک واگذاری است و بنده که خود را تقریباً قاضی میدانم ابتدا این قسمت املاک را مشمول آن املاک واگذاری نمیدانم ولی مع التماس همین اشخاص آمده‌اند با صورت مظلومی در گریز وزارت دادگستری در جلو دادگاهها خودشان را مظلوم قلمداد میکنند و میگویند ای امان مال ما را برده‌اند آیا سزاوار است که یک همچو وضعی در مقابل یک همچو پادشاهی که امروز همه مفاخر ما در نتیجه زحمات اوست از دگریها گرفته از مهندسی گرفته از طبه روشنفکر که امروز افتخار ملت ایران است همه در نتیجه افکار خوب مردم مرحوم رضاشاه کبیر است و همچنین این قسمت آبادیها و عمران و این جاده ها و راه آهن آنها را بعد از شهریور ۳۲۰ دولتها توانستند حفظ بکنند معذک بیاثیم نسبت باین شخص اینچور بکنیم بنظر بنده سزاوار نبوده که نسبت بنام املاک بگوئیم که تمام املاک مرحوم رضاشاه غصب بوده و هر شخصی هم شاید نسبت بآن ادعا کند (اردلان - حالچکار باید کرد) بنده پیشنهاد کرده‌ام این املاک بخصوص آن املاک مخصوص که مطابق این اسناد منکطلق رضا شاه بوده است و شامل آن استرداد املاک واگذاری نبوده آنها را که با اشتباه کاری و حقه بازی آمده‌اند عرضعالی داده‌اند آن عرضحال کان لم یکن و اگر حقی برای خودشان قائل هستند بروند در محاکم عادی حق خودشان را طرح کنند (یعنی استقناباری - صبیح است بنده هم چنین پیشنهادی کرده‌ام) بنده دیگر عرضی ندارم و اگر لازم شد توضیحاتی بعدخواهم داد.

وزیر دارائی

این اشاره ای که آقای لاهوتی فرمودند خوب شد بنده را یاد آوری شد - اشاره ای هم آقای مکی فرمودند و بنده جوابی ندمم ایشان اشاره ای فرمودند بخاصصجات و املاک معد وئی خان سیهسالار املاک ورته مرحوم محمدولی خان سیهسالار مطابق صورتهائی که بنده دارم این املاک دو قسم بود یک قسمت املاکی است که همانطوریکه گفتند محمد ولیخان سیهسالار حسابی با وزارت مالیه داشتند از جهت دیونی که داشت تا چند سال مالیات این را حساب کردند باغ فردوس تهران و املاک مازندران آنها تمام بیانک کشاورزی منتقل شد و اعلیحضرت فقید از بانک کشاورزی خرید یعنی خلاصه اگر دعوی هم داشته باشند در مرحوم سیهسالار مربوط بیانک کشاورزی است و باید بروند نسبت بیانک کشاورزی اقامه دعوی کنند و اینهم جریان را اگر آقایان بوق باشند رفته اند اقامه دعوی کرده اند و محکوم هم شده اند حال اگر بخواهند باید دو باره بروند و عرضحال بدهند که در تجدید نظر تکلیفش معلوم شود ولی این املاک یک املاک تعویضی نبوده است که از ورته سیهسالار اعلیحضرت فقید داده شده باشد بلکه املاکی بوده است که بانک کشاورزی با اعلیحضرت

فقید فروخته است راجع باملاک واگذاری هم که آقای مکی اشاره کردند اینهم تصور نشود که در ظرف اینست خالصه را اعلیحضرت از مامت گرفته‌اند اینطور نبوده است همانطور که املاک دیگر را خریدند اعلیحضرت فقید املاک خالصه مازندران را هم دولت فروخته بایشان چون اینطور که اشاره کردند آقای مکی اگر این املاک برگردد عوض و معوض هر دو بر کشته در صورتیکه اینطور نیست و بنده صریحاً میگویم که تمام آن خالصجاتی که هست و مطابق صورت و قباله هائیکه هست تمام این املاک خالصه را عیناً پول داده اند و قباله گرفته اند پس راجع باین قسمت هم برای آقایان سوء تفاهمی نشود یک قسمت دیگر هم از املاک تنکابن است که خود امیر اسعد و قیم امیر اسعد در زمانیکه امیر اسعد محجور بودند خود ایشان بعد هم ورته امیر اسعد تعویض کردند بعد هم آنرا فروخته صحبت املاک تعویضی و اینها نیست آن قسمت ورته امیر اسعد املاک تنکابن را هم خودشان فرخته اند و آنوقت بانک کشاورزی فروخته است با اعلیحضرت ارتباطی تعویضی ندارد و اگر حقی هم دارند باید بانک کشاورزی طرف شوند پس مربوط باملاک واگذاری نیست.

سزاوار

آقای رئیس اجازه بفرمائید دو دورته قرائت شود (پیشنهاد آقای لاهوتی مجدداً شرح سابق قرائت شد)

رئیس

آقای سزاوار - بنظر بنده در موقع طرح قانون با وضع یک قانونی اگر هر کس یک نظر خاصی یا مورد ابتلائی دارد این را بیاشود در آن قانون وارد کند که ارتباطی با آن ندارد؛ اینجا ما یک ماده‌ای آورده‌ایم ماده واحده که بقایای املاکی که متعلق به اعلیحضرت فقید بوده اینها را مجدداً واگذار می‌کنیم با اعلیحضرت همایون شاهنشاهی فعلی بعداً ایشان وقف میکنند و با صورتی که در این قانون نوشته شده است که این پیشنهادی که آقای لاهوتی کردند هیچ ارتباطی با این موضوع ندارد مضافاً اینکه این در قانون یک حکم خاصی دارد که اگر یک کسی آمد که ملکش را خودش یا مورثش را بدیگری فروخت بعد رفت جای دیگر معامله کرد این در حکم جعل است اسناد دولتی است هم کفیر دارد هم اگر میخواهد راهی برای این باز کنید بنظر بنده اینجا جایش نیست و ارتباطی ندارد.

امیر تیمور

اجازه بفرمائید آقای بنده مخبر کمیسیون دارائی هستم.

رئیس

بفرمائید.

امیر تیمور

در بیاناتی که نماینده محترم آقای لاهوتی اظهار کردند بنده هم در حسن نیت ایشان هیچ تردیدی نداشتم در تمام مدتی هم که در دوره ۱۵ در مجلس شورای ملی انجام وظیفه کرده‌ام بجز احترام کرده‌اند و همه نسبت بایشان کمال احترام را دارند ولی راجع بموضوع پیشنهادی که کرده اند این پیشنهاد هیچوجه ربطی بلاصحه امروز ندارد مضافاً اینکه مجلس شورای ملی هیچوقت در مقام قضاوت نیست این مربوط بکار محکمه است و باید محکمه تشخیص بدهد که فلان مورد عرضحال را بپذیرد یا نپذیرد و اگر مجلس شورای ملی بپرض بخواهد در یک چنین مسئله ای اظهار نظر بکند این برخلاف عدالت است مجلس شورای ملی که نمیتواند قضاوت کند

قضاوت در موقعی میشود که متداعین یعنی طرفین دعوا باید در محکمه باشند و اظهارات هر دو طرف شنیده شود نه اینکه تنها بقاضی بروند این پیشنهاد اگر اینجا قبول شود حکم تنها بقاضی رفتن است اینستکه بنده خواستم با اطمینانی که بمحاکم قضائی باید باشد از نماینده محترم یعنی کتم پیشنهاد خودشان را مسترد بفرمایند البته در موقع رسیدگی در محاکم قضائی حتماً جاری خواهد شد.

رئیس - آقای لاهوتی میخواهد توضیح بدهید یا پس بگیری؟

لاهوئی

دو کلمه عرض مختصری دارم دیگر توضیحی ندارد خیال کردم برای پس گرفتن بلند شده اید رای گرفته میشود پیشنهاد آقای لاهوتی آقایانی که موافقت قیام کنند (عده‌ای برخاستند) تصویب نشد. پیشنهاد دیگری قرائت شود (شرح زیر قرائت شد)

ریاست محترم مجلس شورای ملی پیشنهاد میکنم شرح زیر بعنوان تبصره بلاصحه املاک واگذاری اضافه شود:

تبصره خورده مالکیتی که املاک یا مراتع آنها کمتر از ۱۰ هزار ریال با اعلیحضرت فقید فروخته شده و یا از طرف مأمورین غصباً تصرف شده و یا جزو املاکی است که اشخاصی بعد از شهریور ۲۰ تصرف کرده وصول بهره آنها موقوف المطالبه میباشد و صاحبان آنها دادخواست نداده اند نمیتوانند پس از تصویب این قانون شکایتنامه ای بپیوست مدارک خود بوزارت دربار شاهنشاهی سازمان شاهنشاهی تقدیم دارند کمیسیونی که مرکب از سه نفر از طرف اعلیحضرت همایونی تعیین میشوند در ظرف سه ماه بشکایت و مالکیت اشخاص مزبور رسیدگی نموده و در صورت حقانیت آنها املاک یا مراتع را مسترد بدارند عباس اسلامی.

رئیس

اسلامی

این موضوع کمال اهمیت را دارا است بنده از آقایان استدعا میکنم دقیقه توضیحات بنده گوش بدهند بعد هر نوع قضاوتی که بفرمایند مجری دارند بنده این پیشنهاد را از نظر کمال علاقه که بشخص شخصی اعلیحضرت همایونی و این مملکت داشتم کردم برای اینکه این پیشنهاد بصلاح مملکت و شخص اعلیحضرت همایونی است بنده مخالف هستم این املاک باین ترتیبی که پیشنهاد شده عملی شود حتی بعضی از املاکی بود که متعلق به شخص اعلیحضرت فعلی ولایتشهد وقت بوده و باسم ایشان خریداری شده با مبالغ خیلی حسابی که خود اعلیحضرت همایونی متوجه نبوده ۶ سال اداره املاک تصرف کرده بودند و بنده این قسمت را عرض کرده و اخیراً تحویل و تحول شده است پس بشا بر این اعلیحضرت همایونی هیچ نظر شخصی ندارند چنانکه عرض کردم حتی اطلاع نداشتند که ایشان یک همچو ملکی دارند و هیچ مربوط باملاک واگذاری نبوده حتی قبل از اینکه اعلیحضرت فقید اعلیحضرت بشوند متعلق بایشان بوده و واگذار کرده بودند با اعلیحضرت فعلی باین مقدمه بنده مخالفی ندارم ولی چون اعلیحضرت همایونی همه آقایان تصدیق بفرمایند که نسبت بمموم افراد مملکت و ملت زتوف و مهران هستند و مخصوصاً در همه بیاناتی که بفرمایند نسبت بطنقه ضعیف و کارگر مخصوصاً یک توجه مخصوصی

میدول میدارند بنده این پیشنهاد را از این نظر کردم که منویات خیر خواهانه ایشان عملاً صورت خارجی پیدا بکنند عرض کنم بنده برای اینکه این املاک نقل و انتقال شده بنده عرض کنم در دو کلمه که بکنم املاک مال کسانی بود که رفتند منک خود را فروختند منتهی چون کم فروخته بودند رفتند عرض حال دادند مسترد شده است یا اینکه آلان در دادگاه مطرح است.

یک قسمت املاکی بوده که خالصجات مسلم بوده یک کمی آنها با آنها و قضاوت مخصوصی تعیین شدند که بردند و خوردند حالاً نماینده مجلس چه قضاوتی درباره آنها خواهد کرد. یک املاکی بود یک ۶ دانگی اینجا بود یک ۶ دانگی هم آنجا بوده و بین آن دو تا ۱۰ جریب زمین ۵ جریب زمینی که ۱۰۰ تومان ۲۰۰ تومان بیشتر نمایزید مأمورین املاک اینها را غصباً تصرف شدند برای اینکه املاک اختصاصی بهم مربوط باشد وقتی که آن قانون تصویب شد وزارت دارائی بپخشنامه کرده باز ندران بآنجا هائیکه املاک بوده که املاکیکه از هزار تومان کمتر بوده شما دخالت نکنید بهره مالکانه هم وصول نکنید بعنوان موقوف المطالبه این یک تبت و عنوانی است که وزارت دارائی هم میداند یعنی بهره مالکانه هم در اینست از آنها نگرفته‌اند این بیچاره‌ها یعنی دهاتیانه کردن کلفتها وقتی که تصرف شدند دیگر دادخواست ندادند یعنی فکر عرض حال را هم نکرده‌اند حالاً بنده نگارم که نکند وقتی اداره سازمان شاهنشاهی که در کمال خیر خواهی است و میخواهد مردم خدمت کند از اینطرف مأمورین آنجا چون تمام این بدبختها از مأمورین است که بد عمل میکنند اینهاست کاینها فردا مزاحم مردم شوند یکمده دیگر مردمی که اینجا خورده مالک هستند که ۱۰۰ تومان ۲۰۰ تومان ۵۰۰ تومان تا ۱۰۰۰ تومان فروختند املاکشان را با اعلیحضرت فقید اینها اشخاص محتاجی هستند ولسی عده شان زیاد است و اعلیحضرت همایونی علاقه مخصوصی دارند که بآنها تعدی نشود اینها اصلاً عرضحال نداده اند بنده پیشنهاد کردم که نسبت باین قبیل اشخاص خورده مالک جرئی یک کمیسیونی در وزارت دربار تشکیل شود و بداد گاه و دادگستری احاله نشود و از اشخاصیکه لازم است یک کمیسیونی تشکیل شود و هر که شکایتی دارد بفرستد آن کمیسیون تا سازمان خدمات شاهنشاهی رسیدگی کند و بین مالک است بگویند تا این یک جریب ۲ جریب مال تو بوده است اندازو گرفتار بیهی داد گاه نند از بنده خیال میکنم که اعلیحضرت باین پیشنهادی که کرده‌ام موافق باشند استدعا میکنم که آقای وزیر دارائی هم همچنین

آقایان نسبت باین موضوع رای بدهند و اگر هم رای نمیدهند لاقول آن اشخاص کردن کلفتی که آمدند آنجا خالصجات را بردند و خوردند یک فکری بکنید.

رئیس

آقای رفیع

حاج آقا رضا رفیع - اطلاعات بنده راجع باملاک شاید بیشتر از آقایان باشد برای اینکه در زمان شاه فقید وقتی که تعلیمات مفصلی به بنده میشد من هم همیشه بعرض ایشان می‌رساندم بنده با این وضعیت موافقت داده بشود بدست اعلیحضرت همایونی بر تبتی که وقف کنند برای خاطر اینکه هیچ دادرسی

در مالیه در دادگستری در این ملت نبود همه بنظر که ایشان اشاره کردند نسبت باشخاص ضعیف بی اندازه ظلم شد و در آنوقت هم نرسیدندو حالا هم نمیرسند بنده موافقت که رای داده بشود این املاک داده بشود بدست اعلیحضرت همایونی برای اینکه فقط بمجرد اینکه بایشان عرض شود فوراً خواهند داد این که من موافقت کردم باین جهت بود که باشخاص ضعیف یک کمکی شده باشد شما هم موافقت کنید آقا قبول نکنند بنده یقین دارم بمجرد اینکه اشخاص صورتش داد شد که حسن علی جعفر و اشخاص معینی تظلم کردند یعنی اظهار کردند توجه خواهد فرمود فقط راجع بچیزی اگر میخواهد بفرمائید راجع بآن اشخاصی که بی جهت آمدند و گردن کلفتی کردند که در مملکت آنچه را که نباید بکنند کردند برای آنها دلسوزی نکنند (صبیح است) راجع باشخاص ضعیف بنده خودم ضمانت میدهم برای شما که هر کدام از آنها حق داشته باشد داده بشود این یک مسئله است راجع بسازمان راجع بشخص اعلیحضرت همایونی راجع بوالاحضرت اشرف هیچکس انکار ندارد که اگر یک اشخاصی بنام سازمان شاهنشاهی خودشان را بخواهند داخل سازمان بکنند یک عملیاتی بکنند مربوط بسازمان نیست مربوط بخود آنهاست آنها بدنام هستند آن اشخاص قوی پیدا بکنند همه مردم همان اعتقادی را که بر ایشان دارند بآن ها هم خواهند داشت.

رئیس

اسلامی

آقای امیر تیمور بفرمائید بنده با دو کلمه عرض میخواهم پس بکنم.

رئیس

اسلامی

بنده چون کمال اطمینان و اعتقاد را بفرمایشات آقای رفیع دارم و میدانم که ایشان تنها کسی بودند که همیشه بنام خیر خواهی حقایق را بعرض اعلیحضرت فقید و فعلاً هم بعرض اعلیحضرت همایونی می‌رسانند بنده استدعا دارم همانطور که ایشان فرمودند شخصاً توجه بفرمایند راجع بخورده مالکین بنده پیشنهاد را مسترد میدارم.

رئیس

پیشنهاد دیگر آقای اسلامی قرائت میشود.

(شرح ذیل قرائت شد)

ریاست محترم مجلس شورای ملی پیشنهاد میکنم شرح زیر بعنوان تبصره بلاصحه املاک واگذاری اضافه شود.

برای جلوگیری از خرابی و از بین رفتن خانه های روستائی پس از تصویب این قانون کمیسیونی مرکب از ۳ نفر که بانتخاب وزارت دربار شاهنشاهی تعیین میشوند بمالکیت خانه های روستائی مزبور رسیدگی نموده و پس از رسیدگی طبق روح قانون املاک واگذاری سابق آنان را بروستائیهای مزبور واگذار مینمایند.

رئیس

اسلامی

عرض کنم آقایان بابلسر شریف بردماندلاحظه فرموده اند دوتا اطاق است که قدیمی بوده بعد دوتا پلاز یا بیشتر ایجاد شد بعد که پلاز دم دریا ساخته شد جاده های جدیدی احداث شد آن خانه ها را خراب کرد اداره املاک از آن

مصالح خانه هائی ساخت و تحویل روستائیان داد راجع به خانه های روستائی در قانون ۲۱ و ۲۲ در آنجا مخصوصاً مذکر شده است که اینها مال روستائیان است منتهی وزارت دارائی توجه نکرده چون مشول همان موضوع میشود بنده استدعا میکنم ولی مطابق روح آن قانون باین روستائیها باید داده بشود باشخاصی که سابقاً در آنجا منزل داشته‌اند داده شود نه دولت خودش تعمیر میکند و نه باشخاص واگذار میکند که آنها خودشان تعمیر کنند.

رئیس

دو پیشنهادی رسیده است از طرف آقای صاحب دیوانی و آقای قبادیان که هر دو فراتر میشود (پیشنهاد آقای صاحب دیوانی شرح زیر قرائت شد)

ریاست محترم مجلس شورای ملی

پیشنهاد میکنم ماده واحده بعرفیق ذیل اصلاح شود:

ماده واحده املاک و مستغلات اعلیحضرت رضا شاه کبیر فقید که مطابق فرمان همایونی مورخه ۲۰ شهریور ماه ۱۳۲۰ بدولت واگذار شده بود (باستثناء اراضی که در آنها کارخانه تأسیس شده و ابنیه و ساختمانهای توابع آنها و همچنین املاک و مستغلاتی که بموجب حکم دادگاههای مربوط باسناد قانون املاک واگذاری مصوب خرداد ۱۳۲۱ ملک اشخاص شناخته شده و یا منبذ (از این تاریخ مجدداً بمالکیت اعلیحضرت محمد رضاشاه پهلوی بر میگردد این واگذاری در مورد املاک و مستغلاتی که تا این تاریخ ملک قضائی دولت شناخته شده فوراً و در مورد بقیه بلافاصله پس از صدور حکم قضائی دادگاههای مربوط بر له دولت نسبت به برگردان آنها انجام خواهد گرفت.

برای استفاده مجانی از ابنیه هائی که مورد استفاده صاحب اختیار از طرف اعلیحضرت همایون محمد رضا شاه پهلوی و ادارات دولتی داده خواهد شد.

صاحب دیوانی

اجازه بفرمائید.

رئیس

صبر کنید پیشنهاد دیگری که مشابه این پیشنهاد هست قرائت بشود.

(شرح ذیل قرائت شد)

اینجناب پیشنهاد میکنم کلمه وقف حذف و نوشته شود املاک واگذاری مجدداً بشخص اعلیحضرت همایونی واگذار شود و هر طور که خودشان صلاح بدانند بهره املاک مذکور را بصرف خیریه وغیره بپردازند.

رئیس

این دو پیشنهاد وارد نیست برای این که تمایل اعلیحضرت همین است که این املاک وقف بشود و از مظاهر اشخاص و دستبرد حوادث مصون بمانند.

قبادیان

اجازه بفرمائید بنده توضیح بدهم این لایحه مربوط باملاک خود بنده است من خود مال خودم را میخواهم بشاه بدهم اجازه بدهید توضیح بدهم. رای میگیرید یا نمیگیرید بنده توضیح خودم را عرض کنم.

رئیس

خیلی خوب بفرمائید ولی باین پیشنهاد رای گرفته نمیشود.

قبادیان

خواهش میکنم آقایان بانمازه ه دقیقه توجه بفرمایند بنده بفرمایند بنده وقت آقایان را نمیگیرم و نمیخواهم مهاللی بر علیه این لایحه تقدیمی

دولت عرض کرده باشم همه آقایان شاید شنیده اند روز اولی که لایحه املاک واگذاری بمجلس تقدیم شد بنده بکلی سکوت کردم و جزو مخالف و موافق هم اسم نویسی نکردم زیرا بنده بشخص اعلیحضرت همایونی همیشه معتقد هستم و ایشان را مردی خیرخواه گذشته از مقام سلطنت و موقعیت خاصی که در دولت ایران دارند من شاه را بمنزله پدر خود میدانم و حاضر هستم تمام هستی خود را در راه ایشان صرف کنم زیرا شایسته این هست و ملت ایران بطریق خوبی بشخص اعلیحضرت را کاملاً شناخته است تمامی هستی و املاک از نقد و جنس هر چه داشت همه را صرف امورات خیریه کرد ، بنا براین چون دیگران هم توضیح دارند بنده راجع باین قسمت چیزی عرض نمیکنم فقط دو مطلب را بنده عرض میکنم . یکی اینکه این لایحه که دولت آورده و تقدیم بمجلس کرد . از طرف جناب آقای وزیر دارائی و جناب آقای ساعد ، البته لایحه بسیار مفیدی است زیرا در ظرف ۲۰ سال یکمده از مباشرین اعلیحضرت فقید شاید يك ایت لعله زندگی و هستی مردم را بباد فنا دادند و از راه و ناحیه مأمورین تولیدیک نگرانیهای بزرگی برای پادشاه فقید کردند خدا شاهد است اغلب اوقات که املاک مردم را برابگان از دست مردم میگرفتند بنده اطلاع دارم که تقصیر شخص اعلیحضرت فقید نبود بلکه تقصیر مأمورینی بود که در محل این اعمال را انجام میدادند بنده مدتها در زندان زندگی کردم و خانواده ام هم تبعید شده خراسان در خراسان قسمتی از املاک بجنورد و سرخس عوض املاک واگذاری بنده به بنده واگذار شد (صحيح است) بعد از چهار سال شاید جناب آقای امیر تیمور مطلع هستند و جناب آقای دکتر اقبال وزیر محترم کشور هم ممکن است اطلاع داشته باشد چون ایشان هم مدتی در خراسان بودند جناب آقای وزیر دارائی هم قبل از اینکه وزیر دارائی بشوند از قضیه املاک مامستخرن همه واقف بعد از چهار سال املاک بجنورد ما را تصرف کردند یعنی پادشاه سابق تصرف کرد و دوباره خانواده بنده را فرستادند بقسمت جنوب قسمت قشقا بدهادر قسمت جنوب فرار شد و در قسمت فیروز آباد چند آبادی با ما واگذار کردند در واقعه شهریور ۱۳۲۰ خوانین قشقای که برگشت کردند املاک خودشان را تصرف کردند و این املاکی هم که از طرف دولت به بنده واگذار شده بود این املاک را هم بردند ، املاک بنده و خانواده بنده هم در تصرف دولت ماند دیگران املاکی را که دولت عوضی بهشان واگذار کرده بود بردند و این املاکی را که دولت از آنها گرفته بود آنها را هم تصرف کردند و هزار نوع انقلاب و حوادث در این کشور رخ داد و اقداماتی کردند بنده نمیگویم شاید حق داشتند چون املاک شخصیشان بوده است از شان گرفتند بودند صدها سال در تصرف خودشان و آبا اجدادشان بوده است رفقه اند املاک خودشان تصرف کرده اند ولی املاکیکه بنده داشتم و این حق را داشتم ۵۰۰ سال سابقه داشتم در داشتن این املاک و ایلی مثل کهر که دوست هزار نفر جمعیت دارد روی همین املاک زندگانی کرده اند معذراً بنده مطیع قانون و مقررات کشور بودم در مقابل همان کردستانی که ادعای استقلال میکرد آن اتعاضیه قوی را من در قرب بر علیه آنها

تشکیل دادم (صغوی - آقا کردستان نمیکرد تقاضای چند نفر خائن بود کردستان خودش نکرد) (اردلان کردستان را نفرمائید) آقای قبادیان فرمایش خودتان را اصلاح کنید) بنده خودم آقای اردلان رفتم علا ثابت کردم تو اینجا حرف میزنی بنده آنجا رفتم سی هزار نفر را تجهیز کردم جناب عالی میآید اینجا پشت تریبون يك حرفی میزنی البته بنده کردهستم ولی يك کردی که همیشه ایران را دوست داشته و سکر در خالصترین نژاد ایرانی میدانم (احسنت) خلاصه بنده با اینکه قدرت داشتم معذرا نسبت بيك نر از مأمورین وزارت دارائی که در اداره املاک بودند تخطی نکردم و یکنفر را بر املاک آباء واجدادی ۵۰۰ ساله خودم نفرستادم در حدود ۲۱۵ پارچه املاک و آبادی های ما را در زمان پادشاه فقید بردند و دیگر این که مأمورین بناوین مختلف يك راپورت هائی گزارش هائی بعرض اعلیحضرت میرسانیدند و بالاخره هم این املاک در تصرف دولت در تصرف اداره املاک واگذاری درآمد شکایات ما در دادگاههای بدوی از طرف خورده مالکین پسرهای مرحوم والی پشت کوه که آنها هم دارای يك قسمت از املاک بودند مطرح شد حکم نفع ماداده شد بکقسمت هم تجدید نظر خواسته شده است که بعداً بدادگاه تجدید نظر واگذار شده و هنوز مراحلش را طی نکرده است . اخیراً ۹۵ پارچه آبادی ما را در این موقعی که این لایحه را جناب عالی تقدیم کردید بمجلس شورای ملی دادگاه تجدید نظر با اینکه حکم را بر علیه ما صادر کرده بود حکم را بمن زد و بر علیه ما حکم داد صدو پنج پارچه آبادی در ایوان و سومار را باسم خالصجات دولتی داد در صورتیکه بنده در آنجا استدلال کرده بودم که دولت در ایوان و سومار خالصجات نداشته ندارد . ما دو مدرک داریم یکی در دوره نادر شاه است يك دفتر مخصوصی است که تمام خالصجات دولتی در آنجا قید شده است یکی هم در دوره ناصرالدین شاه شما باین دو دفتر مراجعه کنید به بینید که اسمی از ایوان و سومار بعنوان خالصه در آنجا ذکر شده . اگر ذکر شده بنده چندین دفعه گفته ام که استدلال میکنم دادخواست خودم را و از جناب عالی هم آقای وزیر دارائی هیچ گله ای ندارم زیرا برخلاف قول با من رفتار کردی یادت هست که در آنجا که خدمت رسیدم و با حضرت تعالی در دولت میگفتم راجع بزندگانی گسیخته يك ایل و میگفتید که این يك وزیر دارائی مقتدر با انصافی میخواست متأسفانه دولت آقای ساعد و جناب عالی آمده ایدو لایحه املاک واگذاری را تقدیم مجلس کرده اید . بنده آقا معتقد نیستم که اینها را وقف کنید برای اینکه وقف که شد حق مردم از بین میرود این املاک مال مردم است شما میخواهید این را بوقف بدهید من موافق با این سازمان نیستم که یکمده ای مثل املاک واگذاری اینها را بخورند و بجایند ولی معتقد بشخص اعلیحضرت همایونی هستم و سریع و ساده میگویم بنده حاضر هستم تمام هستی و دارائی خودم را بشخص اعلیحضرت همایونی واگذار کنم و اگر گرسنه ماندم عارم نیاید پادشاه مملکت است میروم حضورش عرض میکنم که زندگانی من مختل است بمن کمک کنید شاه مملکت

دهقان - آقا بنده مخالفم .

قبادیان - آنچه را هم که بنده گفتم مربوط بکردستان نبود مربوط بود بپیشووری و اتباع او لاهیج کردی جز استقلال ایران منظور دیگری ندارد (احسنت)

دهقان - اجازه بدهید که مخالف هم نظرش را بدهد ولی رای نگیرید .

رئیس - وقتی رای نمیگیریم دیگر توضیحی ندارد چه توضیحی میخواهید بدهید پیشنهادی که رای گرفته نمیشود ؟

پیشنهاد آقای یمن اسفندیاری قرائت میشود (شرح زیر قرائت شد)

پیشنهاد میکنم املاکی که طبق احکام قطعی دادگاهها بملک اشخاص واگذار شده است بقیمت تاریخ تحویل ارزایی شود و امروز هم هیچ درصدهای این نیستند که بمؤسسه ای کمک بشیراز می بینیم که مثل آقای نمازی و آقای فاطمی شیرازی اینهمه مخارج میکنند و اینهمه بشیراز خدمت میکنند و این آقایان از این املاکی که باقیمت با نهایت سهولت بردند هیچ کمکی ومساعدتی نمیشود (جمعی از نمایندگان - اسم ببرید) عرض کردم امیر اسعد

رئیس - آقای یمن اسفندیاری .

یمن اسفندیاری - این را بنده اصلاح کرده ام اجازه بفرمائید انسان آقا اگر بخواهد اینجا يك مطلبی را بگوید باید بشیخون بزند تا اینکه موفق بشود که اسمش را بنویسد و بعد يك مطلبی را اظهار بکند ما امروز ساعت ۷ آمدیم اینجا و متأسفانه نتوانستیم آقای امامی راقانع کنیم برای اینکه يك توضیحاتی راجع باین قسمت املاک داده باشیم که هم مقید بحال سازمان شاهنشاهی خدمات اجتماعی باشد و هم اینکه خوب برای آقای مکی روشن شود که آقای مکی اظهار میکنند باینکه يك املاکی را از مال مردم گرفته اند اینطور هم باین سادگی که ایشان میگویند نیست املاک یول داده شده و خریداری شده و این املاک ترقی کرده و بعد هم بموجب يك احکامی يك اشخاص قدری يك اشخاص کردن کلفتی يك اشخاص قوی که همه جور برای آنها وسیله فراهم بوده است از این املاک استفاده کردند و این املاک را هم بر املاک دیگرشان گذاشته اند و ابتدا نم پس نمیدهند بمرم نه بخرینه دولتو نه بهیچکس (سزاوار - نه) نه به آقای سزاوار سو کبل داد گستری (سزاوار - بنده که اهل مازندران نیستم) آقا چرا نمیگذارید حرفم را بزنم (سزاوار - ایشان يك حرفی زدند بنده نقل قول کردم) بسیار خوب از ایشان معذرت میخواهم و از شما هم خواهش میکنم بیخشید عرض کنم ضعفا و فقرا و بدبختانی که نه از جانی اطلاع دارند و نه اینکه پولی داشته اند و از قانون اطلاعی دارند نه وسیله ای برای آنها فراهم بوده حق آنها داده نشده ولی آقایان امیر اسعد و سردار اقتدار دو اولاد بلافضل سیهسالار مرحوم که خدمات سیهسالار چه اجتماعی چه سیاسی وجه ملی در ایران هیچوقت فراموش نمیشود (صغیح است) و در خانه اش همیشه بروی همه

باز بوده این آقایان ۲۵۰ پارچه ملک دارند و ابداً هم حاضر نیستند که برای هیچ مؤسسه ای یکدینار خرج بکنند اینها متجاوز از ۲۵۰ پارچه ملک همین آقایانیکه جناب عالی شگلشان را ندیده اید بنده هم بهر دو شان اخلاص دارم و هیچ غرضی هم ندارم ولی بدبختانه طوری سوء استفاده میکنند از این وضعیت که هیچ در نظر ندارند در این سیستمی که دارند يك تبدیلی کرده باشند و اینها همینطور ملکها را رویهم میگذارند و حتی اولاد خودشان هم که الان بوضع بدی زندگی میکنند و شاید در نهایت فشار و زحمت هستند با آنها هم مساعدتی نمیکند حالا بنده این پیشنهاد را که اینجا تقدیم کردم اصلاح کرده ام باین ترتیب پیشنهاد میکنم این تبصره بماده واحده اضافه شود .

املاکی که طبق احکام قطعی دادگاه بملک اشخاص واگذار شده است بقیمت تاریخ تحویل ارزایی شود و مابه التفاوت قیمت خرید و ارزیابی تشخیص و نصف این مبلغ در مدت سه سال بصندوق سازمان شاهنشاهی خدمات اجتماعی تأدی شود . این آقایان مفت این املاک را بردند . این اشخاصی که فریاد میکردند باینکه رضاشاه مال ما را برد همین اشخاص در سایه همان رضاشاه استفاده ملکهائی که هیچ قیمت نداشت و این املاک باین ترتیب بقیمتهای زیادی رسید و اینها این املاک را بمن بخشی از دست دولت در آوردند و امروز هم هیچ درصدهای این نیستند که بمؤسسه ای کمک بکنند و بخیریه ای چیزی بدهند در صورتیکه الان در شیراز می بینیم که مثل آقای نمازی و آقای فاطمی شیرازی اینهمه مخارج میکنند و اینهمه بشیراز خدمت میکنند و این آقایان از این املاکی که باقیمت با نهایت سهولت بردند هیچ کمکی ومساعدتی نمیشود (جمعی از نمایندگان - اسم ببرید) عرض کردم امیر اسعد و سردار اقتدار و اعوان و انصارشان ، حالا بنده تمنی میکنم که آقای وزیر دارائی و آقای مخبر کیسیون نسبت باین پیشنهاد موافقت بفرمایند که هم با آنها تحمیلی نشده و هم از طرف دیگر این املاکیکه بانصورت از چنگ دولت در آورده اند يك مساعدت و کمکی هم باین سازمان شاهنشاهی که خدمات و کمکهایش برای همه روشن است و همه آنهائی که تماس دارند با سازمان خدمات اجتماعی شاهنشاهی و آنهائی که در مجلهای خودشان می بینند و اطلاع و بصیرت دارند میدانند که این سازمان وجودش در کشور فوق العاده نافع است و از هر جهت میتواند خدمتی باین کشور کرده باشد .

رئیس - آقای سزاوار .

مخبر - بنده راجع باین موضوع املاک واگذاری ...

قبادیان - جناب آقای رئیس رای نکرده

به پیشنهاد بنده بنده هیچ غرضی ندارم ولی این موضوع بخلاف عدالت است ، يك خانواده ای بیست سال در زحمت بوده اند و حالا يك پیشنهاد حساسی کرده اند رای نگیرید این بی انصافی است .

رئیس - ساکت باشید آقای قبادیان (قبادیان - این وقف مال مردم است) بفرمائید آقای سزاوار .

مخبر - راجع باین موضوع املاک و واگذاری و مالکین آنجا بنده میتوانم عرض کنم که يك نفر و کبل در مجلس شورای ملی نسبت بتمام کشور يك نظری دارد بنده غیر از آن نظر خاصی ندارم و نداشتم بلکه در قانون املاک و واگذاری در آن وقت هم مورد بیض و عدالت یکمده ای هم واقع شدم از نظر اینکه نسبت بیگمده از

خرده مالکین آنوقت يك کمکی میشد ولی این پیشنهاد آقای یمن اسفندیاری يك اشکال قضائی و قانونی دارد زیرا اگر املاکی را انتزاع کرده اند طبق حکم محکمه اگر يك املاکی را يك شخصی غصب کرده باشد عیناً و منفعتاً از او استرداد میکنند این مابه التفاوت منصوبه ای رفته باشد و عمران و آبادی کرده باشد باز هم او فقط میتواند نسبت بآن عین یعنی مثلا اگر يك ساختمانی ساخته باشد میتواند آن ساختمانش را خراب بکند و مصالحش را بر دارد برود اما اگر يك کسی آمد و تقاضا کرد و محکمه حکم داد عین و منفعت را میگیرد اینجا دیگر مابه التفاوت نیست ، اگر در ۲۰ سال قبل از این بنده غصب کرده است یا ۱۰ سال قبل از این این ملک یا نصف تومان می ارزیده و حالا ۵۰ هزار تومان می ارزد این ملک با قیمت ۵۰ هزار تومان و با اجرت منافع ۲۰ ساله اش اگر دادگاه حکم بدهد متعلق بخود بنده است بنا براین ما اگر بخواهیم يك معجزه چیزی اینجا وضع کنیم این تمام قوانین مدنی و سایر قوانین ما را بهم میزنند و بهیچوجه من الرجوع از این طریق منظور خاصی هم حاصل نمیشود و اگر اصرار دارید این را يك طریق دیگری طرح کنید . اما بنده میخواستم عرض کنم که امروز يكی قانون املاک و يكی قانون انتخابات اینها را هر دو چون جلسه فوق العاده است در دستور گذاشته شده و از بس پیشنهاد میکنند و این پیشنهادها هم هیچکدام مربوط باین قانون نیست يك کسی میگوید من املاکم را میخواهم واگذار بکنم يك کسی میگوید وقف درست نیست بنظر بنده اینها هیچکدام وارد نیست و این املاک در اینجا نوشته شده است که بر میگردد بملکت اعلیحضرت همایون شاهنشاهی و در این جا نوشته شده است که ایشان خودشان تصمیم گرفته اند که این املاک را وقف بکنند آنوقت اگر کسی ملکی داشته باشد حقی داشته باشد برود شکایت بکند با اعلیحضرت همایونی این دیگر این حرفها را ندارد که بنده بگویم جدا گانه میخواهم بسازمان کمک بکنم میگویم یا واگذار کنم با اعلیحضرت همایونی خوب بنده هم سهم خودم را واگذار میکنم با اعلیحضرت همایونی این صحیح نیست که می پیشنهاد کنیم که اس تا آخر و تمویق اینکار بشود و آنوقت ما محروم میشویم از اینکه این لایحه انتخابات را هم که امروز ممکن است موفق بشویم نسبت بماده ششم بحث بکنیم موفق نخواهیم شد .

رئیس - آقای یمن اسفندیاری

یمن اسفندیاری - پیشنهاد آقای دهقان اگر از نقطه نظر حق بفرمایند صحیح است ولی یک چیزی باید در نظر مارو روشن باشد که اگر يك حکمی از نماینده دولت صادر شده و يك دستوری را يك کسی داد نیاستی هر روز در آن تجدید نظر بکنیم دیگر آبرویی برای دولت باقی نخواهد ماند ، شما نمیتوانید آقای دهقان در يك مملکتی که کابیتولاسیون رالفو کرده بگویند حق بحق دار برسد .

وزیر دارائی - پیشنهاد آقای دهقان اگر از نقطه نظر

حق بفرمایند صحیح است ولی یک چیزی باید در نظر مارو روشن باشد که اگر يك حکمی از نماینده دولت صادر شده و يك دستوری را يك کسی داد نیاستی هر روز در آن تجدید نظر بکنیم دیگر آبرویی برای دولت باقی نخواهد ماند ، شما نمیتوانید آقای دهقان در يك مملکتی که کابیتولاسیون رالفو کرده بگویند حق بحق دار برسد .

رئیس - آقای یمن اسفندیاری

یمن اسفندیاری - بنده راجع باین موضوع املاک و واگذاری و مالکین آنجا بنده میتوانم عرض کنم که يك نفر و کبل در مجلس شورای ملی نسبت بتمام کشور يك نظری دارد بنده غیر از آن نظر خاصی ندارم و نداشتم بلکه در قانون املاک و واگذاری در آن وقت هم مورد بیض و عدالت یکمده ای هم واقع شدم از نظر اینکه نسبت بیگمده از

مشایخی - اجازه بفرمائید بنده مخالفم .

رئیس - دیگر توضیح ندارد (مشایخی - موافق صحبت کرد مخالف صحبت نکرد) بگذارید این

کار زود تر بگذرد رای میگیریم آقایانی که موافقت با پیشنهاد آقای یمن اسفندیاری قیام کنند (جمعی برخاستند) تصویب نشد . پیشنهاد آقای دهقان قرائت میشود .

(شرح زیر قرائت شد)

تبصره زیر را پیشنهاد میکنم . دعوی بر املاکیکه در دادگاههای املاک واگذاری مطرح بوده و در موقع طرح دولت بعنوان خالصه اعتراض نموده و محکوم گردیده در دیوان عالی کشور مجدداً رسیدگی و بر روی آنها بعنوان مرحله تمیزی اظهار نظر خواهد شد

رئیس - آقای دهقان

دهقان - آقایان توجه دارند که دعوی صد تومانی و دوست تومانی که در دادگاههای ایران سه مرحله دارد یعنی بدو و استینافاً و تمیزاً روی رسیدگی میشود ولی دعوی مربوط باملاک واگذاری فقط در دو مرحله رسیدگی شده است تا حالا ، یعنی اصل محکمه و محکمه تجدید نظر و در این محاکم دسته بندیهای بزرگی شده است روی خوردن و بردن این املاک و منظور از این قانونی که در سال ۲۰ گذشت که کسانی که احياناً با آنها تعدی شده است و ملکشان من غیر حق برده شده است میتواند ملکشان را پس بگیرند .

شقوق این املاک شقوقی است که ملک خالصه بوده آقایان ، خالصه قطعی و رسمی دولت و دولت اینها را بمرحوم رضا شاه کبیر فروخته است آنوقت يك اشخاصی آمده اند بنام این که ممالک بودیم باملك مال ما بوده است در این محاکم دعوائی را مطرح کرده اند و حکم بنفع خودشان گرفته اند در بعضی از این دعوائی هم دولت آمده است بعنوان این که ملك خالصه بوده است اصولاً بنام شخص ثالث وارد دعوی شده ولی آن دسته بندیهای قوی و آن وجوهی که خرج شده و حق و حسابی که داده شده و گرفته شده موجب گردیده که برخلاف حق و عدالت و برخلاف مدارك رسمی موجود که صدها سال سابقه خالصگی دارد این املاک را حالا بنده آمدم استعدا کنم از آقایان که موافقت بفرمایند این قبیل املاک که درش دعوائی خالصگی شده و در محاکم تجدید نظر و بدوی رای به محکومیت دولت داده شده و حکم صادر شده اینها يك مرحله تمیزی هم داشته باشد یعنی دیوان عالی تمیز که بزرگترین محکمه قانونی این مملکت است و البته صلاحیتش هم معلوم بوده و لازم به توضیح نیست روی این قبیل دعوائی تجدید نظری بکند (صاحب یوانی - تمیز که در ماهیت دعوی رسیدگی نمیکند) اجازه بدهید تجدید نظر بکنند عرض کردم بعنوان مرحله تمیزی اظهار نظر بکنند اگر این دعوائی که مطرح شده و حکم صادر شده بحق بوده است حکم را تأیید بکنند و اگر من غیر حق بوده و دسته بندی بوده مجدداً در تمیز طرح شود و حق بحق دار برسد .

وزیر دارائی - پیشنهاد آقای دهقان اگر از نقطه نظر حق بفرمایند صحیح است ولی یک چیزی باید در نظر مارو روشن باشد که اگر يك حکمی از نماینده دولت صادر شده و يك دستوری را يك کسی داد نیاستی هر روز در آن تجدید نظر بکنیم دیگر آبرویی برای دولت باقی نخواهد ماند ، شما نمیتوانید آقای دهقان در يك مملکتی که کابیتولاسیون رالفو کرده بگویند حق بحق دار برسد .

هر حکمی که داده شده باید تجدید نظر بشود این یک مضار بزرگی برای مملکت دارد اگر این قاضی بد کرده و اشخاصی اهل نفوذ کرده اند باید تعین شوند . معاکمه شوند و مجازات اعدام برایشان صادر کنند (دهقان)

ولی بهر صورت ملک بر نمیگردد (ولی وقتی حکمی صادر شد اصلا خوب نخواهد بود بگویند این املاکی که حکم صادر شده است تجدید نظر بشود (دهقان) حق تجدید نظر دارند) یک محکمه بدوی رسیدگی کرد . و یک محکمه تجدید نظر نگذارند که اطمینان مردم از دستگاه قضائی سلب شود (صحیح است) این خوب نخواهد بود که شما مقام قضائی مملکت را متزلزل کنید . و هر روز بگویند این احکامی که صادر شده است قابل تجدید نظر است (صحیح است) من نمیتوانم بگویم که در این احکام اعمال نظر نشده چه بسا که شده است ولی اگر شما میخواهید اسبی ایجاد کنید نکویند هر کس که حکمی در دستش دارد ماضی ندارد که فردا این احکام باطل شود این درست نیست . اگر موارد خاصی دارید که اعمال غرضی شده است نسبت با موارد خاص بدو اطلاع بدهید تعقیب بشوند . از شان جریمه گرفته شود . مجازات شوند هر مجازاتی را که لازم بدانید .

رئیس - آقای مخبر که بیسوی نظری دارید؟
دهقان - اجازه بفرمائید بنده میخواهم پس از توضیحاتی پیشنهاد را پس بگیرم . عرض میکنم آقای گلشایان با اینکه سابقه قضاوت دارند حق تجدید

دعای در تمام دنیا هست معذک چون جناب عالی در بیانات خودتان سفسطه فرمودید و ممکن است آقایان رأی ندهند از این جهت پس میگیرم .

رئیس - پیشنهاد دیگری قرائت میشود . (بشرح ذیل پیشنهاد آقای اسلامی قرائت شد)

ریاست محترم مجلس شورای ملی - پیشنهاد میکنم شرح زیر بعنوان تبصره بلائحه املاک و گذاری اضافه شود :

از تاریخ تصویب این قانون کلیه دعای که در دادگاههای املاک و گذاری مطرح است (بجز آتھائی که قیمت مدعا به از یکمیلیون ریال بیشتر است) در دادگاههای شهرستان خارج از نوبت رسیدگی خواهد شد و مرحله ثانوی آنها در دادگاههای استان خواهد بود بهر صورت دادگاه بدوی و پژوهشی مکلفند در ظرف یکسال پیرونده های واصله را رسیدگی و مختومه نمایند . نسبت پیرونده هایی که بیش از یک میلیون ریال ارزش دارد و در هیئت عمومی دیوان کشور رسیدگی و رأی آن نیز قطعی خواهد بود .

رئیس - آقای اسلامی .

اینجا عرض کردم همه آقایان تأیید فرمودند چه امروز و چه مواقع دیگر هم یکدل و یکزبان اینطور اظهار میکردند که این دادگاههای املاک گرچه بعضی از قضاتش مردان خوبی هستند ولی در بعضی موارد نسبت با املاک خالصات یک احکامی صادر کرده اند که برخلاف قانون بوده نسبت بکوچکها هم هیچ توجهی نکردند حق آنها تضییع شده تفریط شده اشخاصی در مازندران و گیلان و کرگان هستند که شاید سرمایه شان یا درآمد روزانه شان دو تومان بیشتر نباشد . این اشخاص نمیتوانند به تهران بیایند و

وکیل بگیرند و تشریفات قانونی دادگاههای املاک و گذاری را انجام بدهند تا بومیستان رسیدگی بشود بنده این پیشنهاد را از این جهت کردم که این دادگاه املاک و گذاری فعلا منحل بشود و املاکی که کمتر از یکمیلیون ریال ارزش دارد اگر شما بدادگستریهای شهرستانها و بقضات آنجا اطمینان ندارید پس منحل کنید و اگر اطمینان دارید در آنجا دعای خیلی بزرگتر و بیشتر از یکمیلیون هم رسیدگی میشود این پیروندهها و این دعای پرورد در آنجا قضات رسیدگی میکنند و رأی بدهند و در مرحله استیناف آن دادگاه مرحله ثانوی باشد . نسبت با آن املاکی که بیش از یکمیلیون ریال ارزش دارد که آقایان اشاره کردند چون بعضیها هنوز مانده است و بنده اسم نمبرم چون آقای وزیرداری فرمودند که رأی داده شده خیر رأی داده نشده و هنوز باقی مانده است رأی بدوی صادر نشده است نسبت با آن املاک با این وضعی که اداره املاک دارد هیچ اعتمادی نیست بنده پیشنهاد کردم که اصلاح بکنیم در تحت نظر رؤسای شعب دیوان کشور رسیدگی بکنند یعنی یک جلسه ای از رؤسای شعب دیوان کشور تشکیل بدهند و این پیروندههای گنده املاک و گذاری را رسیدگی بکنند و رأی بدهند و قطعی باشد بنده استدعا میکنم که آقایان نسبت با این موضوع توجه بفرمائید تا رفع معذور دولت مردم بشود برای اینکه صدمه ازار پیرونده مانده که هیچوقت هم رسیدگی نخواهد شد بفتح دولت هم هست

رئیس - این توضیحی ندارد که همه خالصات را بدهند به مردم این ربطی با این لایحه ندارد و فقط بقرائت این قبیل پیشنهادات اکتفا میشود و دیگر توضیحی ندارد .

حائز رأی زاده - مربوط با این لایحه است اجازه بدهید من توضیح بدهم .
رئیس - خیر مربوط نیست . شما میکویید خالصات را به بخشند معلوم نیست به کی .
حائز رأی زاده - ما طرفدار از دیوان خورد مالکین هستیم .

رئیس - خرد مالکین نیست مدعی آبادی در مورد تصویب این قانون املاک و گذاری یک مرجحات و یک معایب و نواقصی ذکر میکنند چون بنده بغاطرم هست محاکم اختصاصی را که مجلس شورای ملی در نظر گرفت از این نظر بود که محاکم عادی طول میکشد و این کار مربوط با املاک اشخاص است ممکن بود توانائی نداشته باشند یک محاکمی را تشکیل دادند اختصاصاً که آنها را رسیدگی بکنند و باین دعای خارج از نوبت رسیدگی نمایند آنهم دودرجه ای گرفته برای اینکه در دیوان کشور در آن تاریخ من خاطریم هست که هر پیرونده ای در دیوان کشور یک سال طول میکشد این بود برای این که هم مدت را کوتاه کرده باشند و هم زودتر رسیدگی بشود امروز آقای اسلامی که خودشان هم وکیل دادگستری هستند میگویند این را مراجعه کنید بدادگاههای شهرستان و استان که رسیدگی بکنند زودتر اینطور نیست بنظر بنده قانون که برای منظور شخصی نیست که تغییر بدهیم . قضاتی که در دادگاههای شهرستان یا استان هستند و همچنین قضاتی که در دادگاههای تجدید نظر یا بدوی املاک و گذاری هستند قضات شایسته و صحیح العملی هستند بنا بر این این حرف وارد نیست .

رئیس - رأی گرفته میشود پیشنهاد آقای اسلامی آقایانی که موافقت قیام کنند (بعضی برخاستند) قابل توجه نشد . پیشنهاد دیگری قرائت میشود . (پیشنهاد آقای حائز رأی زاده بشرح زیر قرائت شد) پیشنهاد منبایم ماده واحده بطریق زیر اصلاح شود .

ماده واحده - کلیه املاک و مستغلاتی که در تصرف دولت است اعم از خالصه قدیم یا املاک و گذاری و از نظر حاکمیت مورد حاجت نباشد بین کسانی که داوطلب اداره و آبادی باشند تقسیم

رئیس - نمیشود باین پیشنهاد رأی گرفت .
مکی - بطور نمیشود باید توضیح بدهم که چطور از پول شهرداریها ساخته شده .
رئیس - قابل رأی نیست توضیح بدهید ولی رأی گرفته نمیشود .
مکی - ترور که نباید کرد افکار را توی مجلس .
رئیس - ترور چیست این حق را آتین نامه به بنده داده است شما حق توضیح هم ندارید اگر میخواهید نگذارم حرف هم بزنید .

میشود .
رئیس - این توضیحی ندارد این خوب است که بین بنده و عموم آقایان نمایندگان تقسیم بنده هم مدعی آبادی هستم .
حائز رأی زاده - توضیح دارد اجازه بفرمائید آتین نامه قرائت شود .
(ماده ۱۲۰ بشرح زیر قرائت شد)
ماده ۱۲۰ - نمایندگان حق دارند نسبت بهریت از موارد اصلاحاتی پیشنهاد نمایند مشروط بر اینکه آن پیشنهاد که از طرف یک یا چند نفر از نمایندگان پیشنهاد میشود باید کتبی باشد و ماده ای را که اصلاح پیشنهادی مربوط با آنست تصریح نمایند با اصلاحاتی که به تشخیص رئیس مجلس خارج از موضوع است ترتیباً داده نمیشود و بقرائت آن اکتفا میشود .
رئیس - این توضیحی ندارد که همه خالصات را بدهند به مردم این ربطی با این لایحه ندارد و فقط بقرائت این قبیل پیشنهادات اکتفا میشود و دیگر توضیحی ندارد .
حائز رأی زاده - مربوط با این لایحه است اجازه بدهید من توضیح بدهم .
رئیس - خیر مربوط نیست . شما میکویید خالصات را به بخشند معلوم نیست به کی .
حائز رأی زاده - ما طرفدار از دیوان خورد مالکین هستیم .

مکی - نگذارید . شما ترور میکنید درست حرف بزنید . نمیخواهد کنتم بزنید .... وقتی حق حرف زدن از من سلب شود من هم میروم بیرون .
رئیس - حق توضیح ندارید ترور یعنی چه من شما اخترا خواهم کرد .
مکی - دو میلیون اختار کنید بگویند مرا هم اخراج کنند . خوب مشروطه را شما حفظ کردید (در اینموقع آقای مکی با حالت عصبانیت از تالار جلسه خارج شدند)
رئیس - پیشنهاد دیگری قرائت کنید . (پیشنهاد آقای قبادیان بشرح زیر خوانده شد)
ریاست محترم مجلس شورای ملی پیشنهاد میکنم دادگاه تجدید نظر مکلف است از این تاریخ تا سه ماه تکلیف املاک و گذاری مردم را روشن نماید .
رئیس - بفرمائید توضیح بدهید آقای قبادیان .
قبادیان - عرض کنم بنده خواهش میکنم آقایان یک قدری توجه بفرمائید الحمدالله گرفتاری ندارید دلتان هم خوش است اگر توجهی بفرمائید شایسته مقام مجلس شورای ملی است شایسته نمایندگان شما هم هست . آقایان یک دقیقه هم وقت خودتانرا صرف کارهای خیر و آنچه که وجدانتان قضاوت میکند بنمائید همه اش وکالت و وزارت و اینها نباشد این صندلیها رفتی هست ولی کارهایی که ما میکنیم برای ما مهم و در تاریخ باقی خواهد ماند در تاریخ اسامی همه شما ها و آرائی که میدید و نظریاتی که در اینجا ایراز میکنید باقی میماند حالا من کاری ندارم عرض کنم بنده پیشنهاد دادم که دادگاه تجدید نظر مکلف است از این تاریخ تا سه ماه تکلیف مردم بدبخت بیچاره را روشن کند . آقا هشت سال تمام است این دادگاه تکلیف مردم را روشن نکرده حکم دادگاه بدوی در سال ۱۳۲۱ بنام خانواده ما ، اشخاصی دیگر در کردستان ، لرستان شاه آبادی ، زهابی ، قصر شیرین و غیر ذلك داده شده است هنوز دادگاه تجدید نظر نسبت باین مردم بدبخت و گرسنه تکلیفشان را روشن نکرده . مثلاً نسبت با املاک ما سه ماه است دادگاه اعلام ختم معاکمه کرده طبق قانون بایستی ۱۲ روز بعد رأی را ابلاغ کنند اینرا همینطور امروز و فردا میکنند و تکلیفشان را معلوم نمیکند . آقایانی که در اینجا وکیل دعای و قاضی هستند آقای برزین شما که قاضی هستید وقتی که قاضی محکمه را ختم کرد بعد از چند هفته باید رأی را اعلام کنند ؟ (برزین - در ظرف یک هفته) یک هفته . سه ماه است اعلام ختم محکمه در دادگاه تجدید نظر صادر شده و هنوز حکم را ابلاغ نکرده اند بنده این پیشنهاد را کردم که اقلاً در ظرف سه ماه اینکار را بکنند آقا چرا تکلیف مردم را روشن نمیکند ؟ اگر بنده حاکم هستم حق را بدهید ، اگر نیستم تکلیف مرا همین کنید چرا معطل میکنید مردم را ؟ بیش از این سرگردان نکنید اگر محکوم هستم بگویند تکلیف را بدانم بروم بی کار می زند گیم بی کار میمانم چند سال من باید بیول بو کبیل بدهم و بدوم و شبانه روز خون جگر بخورم و دوندگی کنم و از گرسنگی این طرف و آنطرف بدم . این شایسته نیست ، این صحیح نیست آقایان نمایندگان این پیشنهادی که بنده کردم مدتش سه

سال پنجم شماره ۱۲۸۲

ماه است زیاد هم نیست خواهش میکنم رأی بدهید که اقلاً تکلیف یکمشت مردم بدبخت روشن شود . یک توضیح دیگری هم داشتم و آن این است که میخواستم تقاضا کنم از جناب آقای وزیرداری شما که در این لایحه نوشته اید اشخاصی که حکمشان را داده اند یا بعداً حکم میدهند اعلام بفرمائید وزیر دادگستری در هیئت دولت اتمام حجت کند که دولت نظری ندارد از اینکه حق قانونی ، حق شرعی مردم را از مردم بگیرد دولت نظرش این است که احقاق حق بشود دادگاه تجدید نظر برای اینکته بفلان سازمانی واگذار میکنند شما تحت نظر این قرار نگیرید که قانون اساسی و قانون قرآن را زیر پا بگذارید

رئیس - آقای مخبر .
سز اواری (مخبر) - اگر جریان دادگستری در دادگاهها طول بکشد اگر تشکیلات ما ناقص باشد امر دیگری است محکمه را هیچوقت آقای قبادیان نمیشود مقید و مکلف بکنند که یک محکمه ای در ظرف سه ماه رأی بدهد (قبادیان - ۸ سال است رأی نداده) این روی یک اصول و مقرراتی است دادگاه را هیچچوجه نمیشود مقید کرد که در ظرف فلان مدت رأی بدهد (قبادیان - آقا چرا نیست) دادگاه باید بکارها رسیدگی کند و رأی بدهد . (قبادیان - پس چه دادگاهی است که هشت سال است مردم را بلا تکلیف گذاشته است) دادگت کنید بگذارید حرفم را بزنم (قبادیان - داد میکنم شما بر ربط میکویید) تو بی ربط میکوی (زنک رئیس) دادگاه همیشه طبق اصولی عمل میکند آن دادگاه که بیل من و شما عمل کند دادگاه نیست دادگاه را نمیشود مکلف کرد که در ظرف مدت معینی رأی بدهد این ناقص نیست در هیچ کجا هم سابقه ندارد اگر هم ناقص باشد باید شعبش را زیاد کرد (قبادیان - آتھائی را که ختم کرده اند چرا اعلام نمیکند ؟) بروید شکایت کنید ، (قبادیان - بکی شکایت کنیم ؟) بوزیر دادگستری .

رئیس - آقای دهقان .
دهقان - آقای قبادیان اگر پیشنهادتان را محدود بفرمائید بعد از ختم معاکمه و اعلام رأی بهتر است برای اینکه نمیشود دادگاه را مکلف کرد که در ظرف مدت معینی رأی بدهد .
سز اواری - قانون دارد .
قبادیان - قانون دارد عمل نمیکند چه بایستی کرد ؟
دهقان - همانطوریکه گفتند تعقیبشان کنید نمیشود دادگاه را مکلف کرد که در ظرف مدت معینی معاکمه را تمام کند و رأی بدهد این برخلاف عدالت است بنابراین بقیه بنده اگر پیشنهادتانرا اصلاح بفرمائید آقایان رأی میدهند نه اینکه یک محکمه ایرا مکلف کند که در یک مدت معینی نسبت بیک دعوائی اظهار نظر بکند این خلاف فاعده و قانون است

رئیس - رأی گرفته میشود پیشنهاد آقای قبادیان آقایانی که موافقت قیام فرمائید (عده ای قیام کردند) قابل توجه نشد پیشنهاد دیگری قرائت میشود . (پیشنهاد آقای امین اسفندیاری بشرح زیر شرح زیر خوانده شد) زغواند املاک مذکور در این قانون هر سالی پانصد هزار ریال نامت سه سال در حساب

جدا گانه ای بنام اعلیحضرت همایون شاهنشاهی منظور میشود خورده مالکینی که در مدت قانونی مراجعه کرده یا مراجعه مینمایند و هنوز حکم قطعی برای آنها صادر نشده میتواند از شخص اعلیحضرت همایونی دادخواهی نمایند هرگاه حقانیت بر اعلیحضرت معتمد رضا شاه پهلوی ثابت گردید از محل وجوه مذکور بهر ترتیبی که صلاح بداند جریان میکنند

رئیس - آقای امین اسفندیاری - اجازه بفرمائید یک مطلبی را تذکر بدهم خوشبختانه این آخرین پیشنهاد است زیرا بعد از این پیشنهادی نیست عرض کنم منظور آقای اسلامی این نبود که اینجا تظاهری کرده باشند که خورده مالکینی هستند که حقوق آنها حفظ نشده منظور این بود که حقیقتی در اینجا برض مجلس شورای ملی برسد (اسلامی - با توضیحاتی که آقای رفیع دادند و با اطمینانی که نسبت خیر خواهانه اعلیحضرت همایونی دارم پس گرفتم) آقای قائم مقام الملك در اینکه آدم خیری هستند و همیشه خیر خواه مردم بیاشند در این تردیدی نیست ولی اینجا معلوم نیست این عده ای که میدهند باین خورد مالکین اعلیحضرت همایون شاهنشاهی از کجا باید بدهند در صورتیکه شما اینجا واگذار میکنید همین املاک را با اعلیحضرت بعنوان اینکه صرف سازمان خدمات شاهنشاهی بشود اگر این خورده مالکین بیچاره بخواهند فردا بروند در خانه اعلیحضرت و استدعای رسیدگی بکنند اعلیحضرت از چه محلی باید بپردازند ؟ هیچ محلی ندارد و دولت هم نمیتواند بپردازد مگر اینکه از همین املاک در حدود ۱۵۰ هزار تومان مطابق اطلاعاتی که بنده دارم اگر آنها حقی داشته باشند و اگر اعلیحضرت همایون شاهنشاهی متوجه بشوند که حقانیت آنها صحیح است و بایست نسبت با آنها ارفاق شود اعلیحضرت از این مبلغ میتواند حق آنها را ادا کند بنده این پیشنهاد را کردم .

آقای دکت آشتیانی گوش بده اگر مخالف هستی بیا اینجا صحبت کن مدیر عامل سازمان شاهنشاهی هم هستی خیلی مرد شریف هم هستی ، خدمات خوب هم کرده ای بنده هم مخلص شما هستم ولی میخواهم برای مردم بیچاره یک فکری بشود که در دسر بوجود نیآوریم ، یک عده خورده مالکینی هستند در این حدود ۱۵۰ هزار تومان ما میخواهیم دستشان با آسمان دراز نباشد اعلیحضرت هم خودشان وقتی ملاحظه فرمودند اینها ذبیح هستند و حق اینها تا بحال داده نشده نسبت با آنها یک توجهی از این باب بفرمائید اگر هم کسی نبود بیاید شکایتی بکنند این پول دورتره بر میگردد بسازمان شاهنشاهی اگر آقای وزیرداری قبول کنند که حق آنها را ادا بکنند خیلی متشکر میشوم و پیشنهاد را پس میگیرم .

رئیس - آقای وزیر دارائی .
این لایحه ابتقدر پیشنهاد نداشته باشد ولی حالای بنم که ابتقدر پیشنهاداتی میدهند که اصلا مربوط با این لایحه نیست . اعلیحضرت همایون شاهنشاهی املاکی را داده بودند بولت که خرج خیرات و عمرات بشود در ظرف این هشت سال دیده شد این املاک را میرند بخورند حالا شما بفرمائید که پولی را کنار بگذارند بیکه طلبکار برای اعلیحضرت درست کنیم که بروند دم خانه اعلیحضرت

آقای دکت آشتیانی گوش بده اگر مخالف هستی بیا اینجا صحبت کن مدیر عامل سازمان شاهنشاهی هم هستی خیلی مرد شریف هم هستی ، خدمات خوب هم کرده ای بنده هم مخلص شما هستم ولی میخواهم برای مردم بیچاره یک فکری بشود که در دسر بوجود نیآوریم ، یک عده خورده مالکینی هستند در این حدود ۱۵۰ هزار تومان ما میخواهیم دستشان با آسمان دراز نباشد اعلیحضرت هم خودشان وقتی ملاحظه فرمودند اینها ذبیح هستند و حق اینها تا بحال داده نشده نسبت با آنها یک توجهی از این باب بفرمائید اگر هم کسی نبود بیاید شکایتی بکنند این پول دورتره بر میگردد بسازمان شاهنشاهی اگر آقای وزیرداری قبول کنند که حق آنها را ادا بکنند خیلی متشکر میشوم و پیشنهاد را پس میگیرم .

رئیس - آقای وزیر دارائی .
این لایحه ابتقدر پیشنهاد نداشته باشد ولی حالای بنم که ابتقدر پیشنهاداتی میدهند که اصلا مربوط با این لایحه نیست . اعلیحضرت همایون شاهنشاهی املاکی را داده بودند بولت که خرج خیرات و عمرات بشود در ظرف این هشت سال دیده شد این املاک را میرند بخورند حالا شما بفرمائید که پولی را کنار بگذارند بیکه طلبکار برای اعلیحضرت درست کنیم که بروند دم خانه اعلیحضرت

آقای دکت آشتیانی گوش بده اگر مخالف هستی بیا اینجا صحبت کن مدیر عامل سازمان شاهنشاهی هم هستی خیلی مرد شریف هم هستی ، خدمات خوب هم کرده ای بنده هم مخلص شما هستم ولی میخواهم برای مردم بیچاره یک فکری بشود که در دسر بوجود نیآوریم ، یک عده خورده مالکینی هستند در این حدود ۱۵۰ هزار تومان ما میخواهیم دستشان با آسمان دراز نباشد اعلیحضرت هم خودشان وقتی ملاحظه فرمودند اینها ذبیح هستند و حق اینها تا بحال داده نشده نسبت با آنها یک توجهی از این باب بفرمائید اگر هم کسی نبود بیاید شکایتی بکنند این پول دورتره بر میگردد بسازمان شاهنشاهی اگر آقای وزیرداری قبول کنند که حق آنها را ادا بکنند خیلی متشکر میشوم و پیشنهاد را پس میگیرم .

آقای دکت آشتیانی گوش بده اگر مخالف هستی بیا اینجا صحبت کن مدیر عامل سازمان شاهنشاهی هم هستی خیلی مرد شریف هم هستی ، خدمات خوب هم کرده ای بنده هم مخلص شما هستم ولی میخواهم برای مردم بیچاره یک فکری بشود که در دسر بوجود نیآوریم ، یک عده خورده مالکینی هستند در این حدود ۱۵۰ هزار تومان ما میخواهیم دستشان با آسمان دراز نباشد اعلیحضرت هم خودشان وقتی ملاحظه فرمودند اینها ذبیح هستند و حق اینها تا بحال داده نشده نسبت با آنها یک توجهی از این باب بفرمائید اگر هم کسی نبود بیاید شکایتی بکنند این پول دورتره بر میگردد بسازمان شاهنشاهی اگر آقای وزیرداری قبول کنند که حق آنها را ادا بکنند خیلی متشکر میشوم و پیشنهاد را پس میگیرم .

واعلیحضرت شاهنشاهی از خودشان یک چیزی بدهند. اگر این پیشنهاد که شاداداد تصویب بشود بنده هم میگویم که حسن نیت اعلیحضرت همایونی سوه استفاده میکنم میروم پیش اعلیحضرت همایونی یک پولی میگیرم (یعنی اسفندیاری - منظور است این خط مبحث است) یک اشخاصی مطابق قانون حق داشتند عرضحال بدهند حتی قانون گذشته بود اگر پول ندارند از آنها پول میروم بنگران این اوقات هم بهشان شده ۸ سال از این مقدمه گذشته است آن کسی که حق داشته تا بعد عرضحال داده است این صحیح نیست که مایک عده طلبکار پیدا بکنیم که اینها بروند از اعلیحضرت همایونی پول بگیرند (یعنی اسفندیاری - این چه حرفی است اگر سده داشته باشد) اگر سده داشت در ظرف این هشت سال مطالبه میکرد و عرضحال داده بود (یعنی اسفندیاری - پول نداشته کسی توجه بکارش نکرد) (همه نمایندگان - ذک رئیس) ماده اول لایحه میگوید که معاکم برای قطع دعوی هستند به احقاق حق این در تمام حقوق دنیا هست . اینها یک مقرراتی دارد در یکمیت معینی باید عرضحال بدهد در یکمیت معینی باید استیناف بدهد . یکمیت معینی مرور زمان دارد . چه جهت دارد میگویند اگر کسی طلبی داشت اگر مثلا در ظرف سه سال مطالبه نکرد حق مطالبه ندارد . اینها تمام روی یک اصول و قوانینی وضع شده . کسی که هشت سال تمام وقت داشته و عرضحال نداده از حق خودش بخواسته استفاده بکند یا بفرماید آقا نتوانسته استفاده بکند مطابق تمام قوانین دنیا دیگر امروز حق مطالبه ندارد . اگر این پیشنهاد آقا تصویب بشود ایجاد اشکال خواهد شد این است که بنده خواهش میکنم پس بگیرند .

رئیس - آقای یمن اسفندیاری پس بگیرند یا رای بگیرم ؟

یمن اسفندیاری - پس نمیگیرم من وظیفه خودم را انجام میدهم آقایان میخواهند رای بدهند میخواهند رای ندهند . رای بگیرند .

رئیس - رای گرفته میشود پیشنهاد آقای یمن اسفندیاری آقایان موافقت فرمایند (عده ای قیام کردند) قابل توجه شد پیشنهاد دیگری قرائت میشود .

(پیشنهاد آقای حائری زاده بشرح زیر قرائت شد)
ماده واحده - املاک و اکتداری بطریق خالصجات زمان ناصری و مظفری باشخاصی که داوطلب آبادی و پرداخت عایدات فعلی باشند داده چلوگیری شود ماده فوق را بجای تبصره بکمیسیون دادگستری پیشنهاد مینمایم .

رئیس - آقای حائری زاده وارد نیست اما حالا توضیحات را بدهید .

حائری زاده - این سیستم عرفیاتی که در مجلس داریم ما میزینیم که معراج تاریخ را عوض میکند نه حقایق را تغییر میدهد اعلیحضرت سابق زمانی که وزارت جنگ را داشت اعلانی در روزنامهها کرد که من استطاعت پرداخت این بلیطهای همتهالی را ندارم برای من نقرستید و بدیهی است که ایشان تجارت و کار دیگری که غیر از آن مقام

فرماندهی کل قوا و سلطنتی که بعدیشان داده شد داشتند یک املاکی یا اشخاصی باقی شدند با اشخاصی را بیک بهانه ای گرفتند حبس کردند کشتند بیک شق مختلفی بدست شاه سابق رسید که موفقی که شاه سابق مسافر خارج ایران شد ۶۰ میلیون کمتر بیشتر بقیدته در ایران و در خارج چندر بود بنده اطلاع ندارم این املاک هم بود با سایر خالصجاتی که زمان نادر تحصیل شده یا زمان قاجاریه تحصیل شده بود پیش من فرقی نداشتند اموالی است که صاحبانش کشته شده اند یا بستند یا در معاکم مشغول دعوا هستند یا بقول آقای اسلامی بیچاره بودند گفتند موقوفه المطالبه باشد آتیه دار خانه شان آرام نشستند اعتراضی هم نکردند یک املاکی است که بدست این و آن داده شود که برو و محیف و میل کنند و خراب کنند آقایان هم که نسبت بسازمان شاهنشاهی احساسات خود دارند بنده هم که کار خیر هم میکنم مخالف نیستم ممکن است البته از بودجه مملکتی یک میلیون صد میلیون برای مرخصانه برای بنگاههایی که فقرا و ایتم را نگهداری میکنند تخصیص بدهد دولت مانعی ندارد این خالصجات رژیم های ممالک مختلف هست رژیم مملکت مایک رژیم نیست کاشخاص را سعی میکنم مالکیت مهم میدانم و مالک مهم فقرا به چاورین خودش ظلم و تعدی میکند بسایرین تعدی میکند آب دهر را میرسد دهات مجاور را میخسکانند این املاکی که بصورت خالصه هست یا این املاکی که گیر این دولتها آمده است تجدید میشود یک رویه ای در زمان ناصرالدین شاه و مظفرالدین شاه اتخاذ شده است در این مملکت که خالصجات را آتیه اند با تأمین مال خاصه باشخاص و اگذار کردند گفتند این خالصه ای که چند خروار جنس هزار تومان نقد دارد اینرا آقای سزاوار عهده دار میشود که همه ساله بپردازد اینمک را با و اگذار کنیم برود آباد کند بکشای هم از عایدات مملکتی کسر نشده است دولت هم که مالک و مدیر بدی است برای املاک دولتی کاری که مربوط بخودش بوده است صرف نظر کرده است حالا من این خالصجات عمومی را پیشنهاد کردم گفتند مربوط باین موضوع نیست اینهم یک قسمت از خالصجات مملکتی است که باسم املاک و اگذاری خوانده میشود این را اگر بیایند باشخاص و اگذار کنند این منالی که از این بدست میآید بترامتهد بشود یک کسی و بنده مایه مایه هم صرف کار خیر کند صرف خیرات و میراث میشود وزیر یک وزیر مسئول خیرات و میراث درست میشود وزیر فرهنگ و وزیر بهداری مالاایق برای اینکار هستند یک بنگاهی برای اینکار ترتیب میدهند آن بحث دیگری است ما این املاک را اگر بدیم دست اشخاص که قبول بکنند این عایداتی را که فعلا عاید دولت میشود خرجشان هم کردن خودشان ۱۸ میلیون عایدات ۹ میلیون خرجش هم از جیب مملکت بیرون نیامده ۱۸ میلیون هم تأمین میشود که این املاک را باشخاص و اگذار کنند هر کسی یکی دو تا مزرعهای که میتواند آباد کند عهده دار میشود که عوایدش را جمع آوری کند و آباد کند آن عواید را بدولت بدهد دولت صرف امور خیریه کند سایر قسمتها برای آبادی مملکت مفید است آن پیشنهاد سابق من هم همین معنی را داشت و من توضیح بیشتر با تنگی وقت مفید نمیدانم و معتقد هستم که نظر خیری اگر هست که صرف خیرات بشود بهتر تأمین میشود .

رئیس - آقای حائری زاده خودشان تصدیق میفرمایند که اگر این پیشنهاد خوب هم باشد مربوط بانکار نیست و میشود رای گرفت اگر عقیده ای دارند طرحی جداگانه تنظیم کنند پیشنهاد دیگری قرائت میشود .

(پیشنهاد آقای شریعت زاده بشرح زیر قرائت شد)
تبصره ذیل را پیشنهاد میکنم که بر ماده واحده اضافه شود .
تبصره - خورده مالکیتی که نسبت باملاک مورد دعوی بموجب قانون مصوب خرداد ۱۳۲۱ اقامه دعوی نموده میتواند در ظرف ۳ ماه از تاریخ اجرای این قانون بهیئت های مزبور در قانون مذکور شکایت نمایند .

شریعت زاده - یک پیشنهاد دیگر هم هست آنرا هم قرائت فرمائید .
(پیشنهاد دیگر آقای شریعت زاده بشرح زیر قرائت شد)
پیشنهاد میکنم قسمت اول ماده واحده بطریق ذیل اصلاح شود ماده واحده - مجلس شورای ملی تصویب میکند که اعلیحضرت همایون شاهنشاهی املاک مزروعی و مستلانی را که بموجب فرمان شاهنشاه فقید باستانی اراضی که در آنجا کارخانه تأسیس شده و ساختمانهای آنجا که بموجب احکام دادگاههای املاک و اگذاری طبق قانون مصوب خرداد ۱۳۲۱ ملک اشخاص شناخته شده یا بعداً شناخته شود بموجب وقتنامه همایونی بنام موقوفه خاندان پهلوی صرف امور خیریه نمایند .

رئیس - آقای شریعت زاده .
شریعت زاده - بنده امروز بعلت سرما خوردگی نمیتوانم بلند حرف بزنم این است که استدعا میکنم آقایان براضی من گوش بدهند زیرا که نمیتوانم بلند حرف بزنم بنظر بنده اساساً این ماده واحده در کمیسیون قوانین دادگستری بطوریکه شایسته بود مورد دقت واقع شد توضیحاتی میدهم نشان میدهند که مصلحت مملکت و مصلحت مجلس شورای ملی برای تنظیم و تجلیل از نبات پاك و عالی اعلیحضرت شاهنشاه محمد رضا شاه پهلوی و صرف این املاک بامور خیریه مقتضی این است که آنطوریکه بنده پیشنهاد میکنم در مجلس شورای ملی تصویب شود البته اینجا ناچار هستم اشاره بکنم بمنطقه که آقای حائری زاده گفتند و این صحیح نیست ایشان آن املاک را مانند خالصجات تلقی کردند و حال اینکه قوانین موجوده این عنوان را نفی مینمایند زیرا اینها املاکی بوده بنام اعلیحضرت شاهنشاه فقید سند مالکیت صادر شده و اصول معتبر و جاری در این مملکت از حیث اعتبار سند مالکیت که موجد مالکیت است و از حیث تصرفات مالکانه و همچنین از حیث قطعیت مندرجات اسناد رسمی و همچنین قانون مدنی یعنی ماده ۳۵ قانون مدنی که تصرف مالکانه را دلیل مالکیت شمرده است سعی میکنم اصول موجود این املاک بملکیت اعلیحضرت فقید بوده است از این نظر نمیتوان گفت که این املاک مانند خالصجات دولتی است و میتوان رفتاری که با خالصجات میشود کرد نسبت بآن کرد توضیحاتی که بنده میدهم اینمطلب را تأیید میکند و این توضیحات راجع بهین پیشنهاد بنده است چنانکه عرض کردم اعلیحضرت فقید املاک مزروعی و

مستلانی مورد این قانون را بموجب فرمان و صلح قطعی با اعلیحضرت شاهنشاه ما منتقل کرده باین شرط که این املاک و عوایدش بامور خیریه مصرح در همان فرمان مصرف شود بنابراین مالکیت اعلیحضرت نسبت باین املاک مسلم است عنوان انتقالی هم که بدولت داده میشود صحیح نیست زیرا فرمان اعلیحضرت شاهنشاه محمد رضا شاه پهلوی حاکی از این است که بدولت اجازه داد که عواید این املاک را صرف امور خیریه بکند این یکتو تعین نمیدانم و فرمان اعلیحضرت شاهنشاهی تصریح به تعدید نیست بنابراین اصلاً عنوانی که در این گزارش است که بر میگردد با اعلیحضرت این صحیح نیست زیرا مالکیت ایشان باقی است حالا آمدیم فرض کنیم که اگر یک کسی برخلاف نص فرمان بیاید بگوید این دلیل بملکیت است این صحیح نیست زیرا طرف معاملات مستقیماً خود قوه مقننه نمیتواند باشد قوه مقننه مستقیماً معاملات بیع و فسخ و اقاله نمیتواند انجام دهد اگر مقصود اقاله آن معامله است در صورتیکه معامله ای شده باشد بایستی اجازه بدهد که دولت یعنی قوه مجریه طی اصول اقاله بکند وقتی که اقاله کرد بخودی خودش منتقل با اعلیحضرت میشود بنابراین اینست که بنده برای اینکه آن مقصود حاصل بشود از نظر حقوقی اعتراض وارد بود همین مقصود را باین صورت پیشنهاد کردم که مجلس شورای ملی تصویب کند املاکی را که اعلیحضرت فقید بموجب فرمان صلح قطعی با اعلیحضرت شاهنشاهی انتقال داده باشند با شرط اینکه بصرف امور خیریه برسد اعلیحضرت شاهنشاه بنام موقوفات خاندان پهلوی وقف مؤید بکنند بنابراین این پیشنهاد من هم از نظر حقوقی صحیح است و هم مقصود را تأمین میکند هیچ اشکالی ندارد .

رئیس - آقای وزیر دارائی
وزیر دارائی - گداینم که یک اشتباهی اینجا آقای شریعت زاده کرده باشند در فرمان سابق که اعلیحضرت همایونی صادر فرموده بودند این املاک بدولت انتقال داده شده رسماً بدولت که در اینجا قید شده است ملاحظه فرمائید آقای شریعت زاده انتقال داده شده است که در آنجا عوایدش را صرف یک مصارف معین بکنند و در آنجا اشتباه شده و حتی اجازه فروش داده اند که بتوانند بفروش برسانند این عبارت فرمان است بعد هم برای اینکه در خود قانون قید دارد در این قانون دعاوی املاک در ماده ۱۹ و ۲۰ دولت نسبت باملاکیکه احکامی بر علیه افراد صادر میشود و عرضحال دادند سند مالکیتی که بنام اعلیحضرت فقید بوده است بنام دولت باید سند صادر بشود و اشخاصی که حکم بر له شان صادر میشود باز قید کنند که اسناد مالکیتی که بنام اعلیحضرت فقید بوده باطل شده و سند باسم آن محکوم صادر میشود پس تمام املاک بدولت واگذار شد است یک قسمت

دیگر تذکر فرمودند که قوه مقننه نمیتواند طرف دعوی باشد در اینجا هم قوه مقننه طرف دعوی نیست در اینجا دولت طرف دعوی است توجه فرمائید چرا ما قانون آوردیم بجهت؟ برای اینکه قانون فروش خالصجات و اگذاری خالصجات تمام اینهاست قانونش منقضی شده است این املاک مان ما شده است یعنی خالصه دولت شده بموجب فرمان اعلیحضرت محمد رضا شاه پهلوی منتهی نظر این بود که بمصارف معین برسد حالا که مطابق قانون میخواهیم این قانون را برگردانیم که املاک خود دولت است سند باسم دولت صادر شود مجوز قانونی میخواهیم مجوز قانونی این بود که مجلس بنا اجازه بدهد که بخود اعلیحضرت محمد رضا شاه پهلوی برگردانیم پس این طرحی که ما تهیه کردیم همین اجازه مجلس است برای برگرداندن با اعلیحضرت محمد رضا شاه پهلوی یعنی نظر شخصی خود اعلیحضرت همایونی بر این بوده است که حتماً در متن قانون قید شود که منظور از این بر گشت املاک بمنظور استفاده شخصی نیست برای وقف کردن و خرج خیرات و میراث است این است که عین این عبارت را در قانون ذکر کردیم که موجب سوء تفاهمی در آتیه نشود .

رئیس - رای گرفته میشود پیشنهاد آقای شریعت زاده آقایانیکه موافقت فرمایند (عده کمی برخاستند) قابل توجه نشد آخرین پیشنهاد قرائت میشود (پیشنهاد دیگر آقای شریعت زاده بشرح زیر قرائت شد)
تبصره - خورده مالکیتی که نسبت باملاک مورد دعوی طبق قانون مصوب خرداد ۱۳۲۱ اقامه دعوی کرده بودند میتواند در ظرف ۳ ماه از تاریخ اجرای این قانون بهیئت های مذکور در قانون مزبور نظر حقوقی صحیح است و هم مقصود را تأمین میکند هیچ اشکالی ندارد .

رئیس - آقای شریعت زاده .
شریعت زاده - عرض کنم که بنده آقای وزیر دارائی توجه فرمائید بنده باز استدعا میکنم باین عرض بنده توجه فرمائید چون این پیشنهاد بنده اگر از طرف دولت و مجلس شورای ملی قبول شود از دو جهت مصاب است یکی آنکه پیروی از نبات اعلیحضرت شاهنشاه زراد فرماید آقای امامی بنده استدعا میکنم که اجازه فرمائید آقای نخست وزیر هم توجه فرمائید اعلیحضرت شاهنشاه در فرمان تصریح فرموده اند علی رغم ششونی که بنده راجع بسالکیت ایشان عرض کردم در فرمانشان تصریح کرده اند مردمی که مدعی غبنی هستند باید دعوی آنها مورد دقت و استناد قرار گیرد بنابراین اگر این پیشنهاد بنده قبول بشود پیروی از همان نیت مقدس اعلیحضرت شاهنشاه است و همان نیت اعلیحضرت در قانون مصوب خرداد ۱۳۲۱ با تصریح ترین و جبری تأیید شده و منت شش ماه تعدید شده که اشخاصی که شکایت دارند طرح میکنند یک فوری باید توجه متصفانه در این عکار بکنند که

وقتی من مبتویسم اینها کی هستند ؟ اینها اشخاصی هستند که یک جریب دو جریب و پنج جریب زمین در نقاط مختلفه از نهران و هیچ متوجه نیستند و صلاحیت و رشد در آنها نیست و توجه نکردند در این مدت بملاوه جناب آقای وزیر دارائی توجه فرمائید خود دولت هم همین کرده است اینها را بیشتر اطمینان داده است یعنی بموجب اعلامیهها دستور داده است که باین خورده مالکین تعرض نکنند . باین اعتماد این مردم منتظر نشسته اند و منتظرند که عدالت نسبت بآنها اجرا بشود اما این حس را نکردند که اجرای عدالت بدون فعالیت خودشان ممکن نیست فهم این را هم نداشته اند و اقامه دعوی نکرده اند وقتی ملتفت شدند که مدت منقضی شده . حالا پیشنهاد بنده این است که بیروی از نبات اعلیحضرت شاهنشاه که تصویب فرمودند این مردم دعوی غبنشان مورد رسیدگی واقع شود سه ماه مهلت دادن باین خورده مالکین که اگر شکایتی دارند بهمان محکمه ای که طبق نظر اعلیحضرت تصویب شده است رجوع شود این بجای بر نمیخورد و منافاتی با توجه شاهانه بمؤسساتی که مأمور اداره املاک هستند ندارد . اگر آنها رجوع کردند و احقاق شد که چه بهتر و الا خود اعلیحضرت هم توجه خواهند فرمود که نسبت بآنها توجه شود و این خورده مالکین از عواید اعلیحضرت برخوردار شوند .

رئیس - آقای سزاوار .
سزاوار - بنظر بنده اگر آقای شریعت زاده توجه فرمائید بتوضیحات آقای اسلامی و آقای وزیر دارائی مطاب حل میشود و دیگر لازم نمیشود که تعدید مطلع بشود زیرا اگر باین صورتی که ایشان پیشنهاد کردند ما رای بدیم ماده واحده ای را بآنصورت که دولت آورده تصویب نمیکیم بلکه یک دعوائی برای دربار شاهنشاه ایجاد میکنیم که دو مرتبه اصلاً اجازه میدهم خورده مالکین بیایند و بروند و دعوی کنند آنوقت دو مرتبه مواجه با این میشویم که املاک منتقل شود بربار شاهنشاهی و در آنجا و کلاهی تهیه بشوند برای جواب دادن باین دعاوی و بنظر بنده این مصلحت نیست بلکه راه حل قضیه آن است که جناب آقای رفیع فرمودند انشاء الله بعرض اعلیحضرت همایونی که رسانند ایشان توجه فرمائید و موضوع حل میشود (رای - رای)

یمن اسفندیاری - اجازه میفرمائید ؟
رئیس - اگر قرار باشد که مخالفی صحبت بکند اول باید آقای کشاورز صراحت بکند . آقای کشاورز صر .
یمن - آقای کشاورز صر از مزینان اطلاعی ندارند .
کشاورز صر - دو مرتبه در این موضوع اجازه داده اند و صحبت کرده اند اصلاً موضوع خرده مالک در بین نیست (یعنی هست) اینها کجا هستند ؟ بجز اینکه اینها را میسازند (اسلامی - مالک گدنه

میسازند) سه ماه دیگر که اجازه بدهید باز میگویند اجازه بدهید و مرتبه اجازه داده شده است (اسلامی) مالک گنده بورنه خرد مالک (زیاد دادنکن عرض کردم که دوش ماه اجازه داده اند اگر کسی بوده است آمده است عرض حال داده است و حقش را گرفته است و اگر اتفاقاً يك نفر دونه هم باقی مانده باشد دیگران از خارج حق آنها را برده اند و جز تعدید حدودی که کرده اند بپردازد خرد مالک مربوط نیست و این تزلزل قانون است و همانطور که آقای وزیر دارائی فرمودند قانون برای فصل خصومت است نه احقاق حق و اگر اینکار را بکنید يك راهی باز کرده اید که يك عده خرد مالکین بیایند و دعوی بکنند و املاک را ببرند.

رئیس - رای گرفته میشود پیشنهاد آقای شریعت زاده آقایانی که موافقت قیام کنند (بعضی بر خاستند) قابل توجه نشد بر طبق ماده ۱۵۱ نظامنامه باورقه باید رای گرفت.

آقایان موافقین ورقه سفید بدهند. آقایان از طرف راست بفرمایند و رای بدهند. عده حاضر شصت و سه نفر است.

(در این موقع اخذ رای باورقه بعمل آمد و نتیجه بقرار زیر اعلام گردید)

رئیس - از ۸۱ رای ۷۶ رای موافق دورای مخالف يك رای موافق مشروط و بکرای سفید بی امضا یعنی متنوع است بنابراین تصویب شد.

اسامی موافقین: آقایان: برزین، عباسی، منصف هاشم وکیل، نبوی، حاذقی، یالیزی، نورالدین امامی، محمدعلی دادور، محمود محمود، محسن گنابادی، موسوی، قوامی، اخوان، ملکپور تولیت، سالار بهزادی، اسلامی، علی وکیلی، گرگانی، ونوق، دکتر ملک، ابوالفتح دولتشاهی گنجیه، عسگر صاحبجمع، ملک مدنی، لبقوانی اسکندری، دکتر عبده، اینخان، دکتر مجتهدی شریعت زاده، محمد علی مسعودی، ضیاء ابراهیمی صاحب دیوانی، محمد هراتی، ابوالحسن رضوی آصف، نواب، دکتر متین دقتری، عزیز اعظم زنگنه، صادقی، عزت الله بیات، دکتر آشتیانی رفیع، صفوی، دکتر طبیب، محمد ذوالفقاری، معین زاده، دهقان، عامری، رستم گیو، سلطانی لاهوتی، نیک بی، تقی زاده، احمد فرامرزی بهبهانی، امیر تیمور، بوداغان، دکتر معظی آشتیانی زاده، مکرم، ناصر ذوالفقاری، شهاب خسروانی، ابراهیم افخمی، ابوالقاسم امینی، سزاوار پاتمانقلیچ، کشاورز صدر، ابوالقاسم بهبهانی، کهد کامل ماکوئی، مشایخی، دکتر فلسفی، پیرن اسفندیاری.

مخالفین: حائری زاده، مکی، موافق مشروط، قبادیان، ورقه سفید یکبرک.

حائری زاده - عده حاضر در مرکز طبق این

تابلو ۷۴ نفر است ولی ۷۶ نفر رای موافق داده اند این زائد بر حد تصاب است.

رئیس - رای باقیام و قعود نبوده با ورقه بوده و یکمده از آقایانیکه در مرکز هستند و مرخصی دارند آمده اند.

حائری زاده - پس آراء سابق درست نبوده.

۴- تصویب دو فوریت اختیارات کمیسیون قوانین دارائی

رئیس - آقای وزیر کشور تشریف آورده اند باید لایحه انتخابات مطرح شود ولی باید يك جلسه فوق العاده دیگر را اختصاص بدهیم بقانون انتخابات حالا اگر اجازه بدهید يك لایحه ای با قید دو فوریت وزارت دارائی داده است يك فوریتش رای داده شود و همچنین يك طرحی بقید دو فوریت داده شده راجع بحقوق ایرانیانی که در اقلیت هستند چون همه آقایان میدانند که قانون اساسی يك حقی در مجلس شورای ملی بایرانیانی که در اقلیت هستند وهم کیش مانیتند داده حالا يك طرحی آمده که در مجلس سنا هر سه دست يك نماینده داشته باشند. این دو فوریت دارد این را تأمل بکنید که همین امروز رای بگیریم و بعد يك جلسه اختصاصاً تعیین میکنیم برای قانون انتخابات. حالا لایحه وزارت دارائی اول قرائت میشود.

(شرح زیر قرائت شد)

مجلس شورای ملی نظر باینکه عقرب دوره قانونگذاری مجلس شورای ملی بیایان خواهد رسید و با توابع زیادی که فعلا در مجلس شورای ملی موجود میباشد مخصوصاً لایحه مالیات بردرآمد و لایحه در آمد املاک مزروعی، لایحه منابع تحت الارضی دریاها، لایحه فروش خالصه جات و غیره ممکن است مجالی برای تصویب آنها باقی نباشد علیهذا برای تسریع کار ماده واحده زیر بقید دو فوریت تقدیم و استدعای تصویب آنرا دارد.

ماده واحده - بوزارت دارائی اجازه داده میشود لوابی را که فعلا در کمیسیون دارائی مطرح میباشد و یا قبل از پایان دوره قانونگذاری تهیه و تقدیم میگردد پس از تصویب کمیسیون دارائی بموقع اجرا گذارده و اگر در عمل نواقصی مشاهده شد اصلاح آنرا بعداً از مجلس شورای ملی بخواهند. نخست وزیر محمد ساعد - وزیر دارائی گلشایان.

رئیس - فوریت مطرح است آقای حائری زاده **حائری زاده** - این لایحه جناب آقای وزیر دارائی اگر يك دو سه قانون را اسم برده بود بنده چندان مخالف نبودم که از این هرج و مرج قدری جلوگیری شود ولی بطور کلی لوابی که بکمیسیون داده میشود که پس از تصویب کمیسیون قابل اجرا باشد گرفتار همان بدبختی که اختیار بکمیسیون دادگستری دادیم میشود که يك قوانینی

که بنا به پیشنهاد وزارت کشور و تصویب هیئت دولت رسیده باشد خواهد بود. با امضاء بیش از سی نفر از آقایان نمایندگان.

رئیس - آقای دکتر عبده.

دکتر عبده - موافقم.

رئیس - آقای دهقان.

دهقان - موافقم.

رئیس - آقای محمد علی مسعودی.

مسعودی - موافقم.

رئیس - بفوریت اول، رای گرفته میشود آقایانی که موافقت قیام کنند (اکثر برخاستند) تصویب شد. فوریت دوم مطرح است چون مخالفی نیست رای میگیریم آقایانی که موافقت قیام کنند (اکثر برخاستند) تصویب شد.

دهقان - اینهم برای طبع و توزیع میرود؟

رئیس - بله میرود برای چاپ.

عده ای - قانون انتخابات.

دکتر بقائی - بنده اخطار نظامنامه ای دارم طبق ماده ۸۱.

شماره ۷۸۸ رد **روز و دستور جلسه آینده** ۲۸۴۲۰
نظر باده ۹۳ آئین نامه داخلی مجلس شورای ملی حسب دستور ریاست محترم مجلس شورای ملی روز وساعت تشکیل جلسه آینده دستور آن برای درج در روزنامه رسمی کشور شاهنشاهی اطلاع داده میشود.
روز تشکیل جلسه آینه - سه شنبه ۲۱ تیرماه ۱۳۲۸
ساعت تشکیل جلسه - چهار قبل از ظهر

دستور جلسه:

بقیه شور در گزارش کمیسیون بودجه راجع ببودجه سال ۱۳۲۸ کل کشور اداره دفتر ریاست مجلس شورای ملی

رئیس - بفرمائید.
دکتر بقائی - عرض کنم يك بار دیگر هم بنده این موضوع را در مجلس تذکر دادم مخصوصاً در يك چنین روزی باید دقت بشود که عده حاضر در مرکز را غلط ننویسند اینجا نوشته ۷۳ نفر عده حاضر در مرکز امروز نود و چهار نفر در مجلس، و دند.

رئیس - خیر ۸۱ نفر شد آقایانی کدر مرخصی هستند آنها هم آمده بودند.

دکتر بقائی - عده حاضر در مرکز دیگر مرخصی و غیر مرخصی ندارد.

۶ - موقع جلسه بعد - ختم جلسه

رئیس - آقایان تأمل بکنید امروز جزء دستور قانون انتخابات بود که وقت نرسیده باید وقت دیگری تعیین شود (عده ای - امشب) اگر آقایان موافقت فرما ساعت پنج و نیم بعد از ظهر (عده ای - با بعد از ظهر مخالفیم) فردا تکلیفش را معین میکنیم و حالا جلسه را ختم میکنیم جلسه آینده فردا صبح (۵۰ دقیقه بعد از ظهر جلسه ختم شد)
رئیس - شورای ملی - رضاحکمت

از کمیسیون دادگستری گذشت که ریشه مشروطیت را قطع کرد با آن اختیاراتی که داشت اگر جناب وزیر دارائی منحصراً کند بدو سه قلم یا هفت هشت جلسه حرفی نداریم اگر آن قلم های مخصوص را نگذارید من آنطور مخالف نیستم من اینطور مخالف هستم.

رئیس - البته آقایان اطلاع دارند که رای فعلا راجع است بفوریت و اصل موضوع مطرح نیست وقتی که لایحه طرح شد آنوقت بفرمائید. حالارای بفوریت اول گرفته میشود آقایانی که موافقت قیام کنند (اکثر برخاستند) تصویب شد. فوریت دوم مطرح است آقای ملک مدنی مخالفید؟

ملک مدنی - خیر موافقم.

رئیس - آقای دهقان مخالفید؟

دهقان - خیر موافقم.

رئیس - آقای مسعود ثابتی مخالفید؟

مسعود ثابتی - بنده موافقم.

مشایخی - من مخالف یعنی میخوام توضیح بدهم و آن اینست که قانون مالیات بردرآمد در کمیسیون دارائی مطرح شده ولی در زمان حیات کمیسیون دارائی سابق و در کمیسیون جدید مطرح نشده و حالا باید مطرح بشود.

رئیس - این توضیح وارد نیست اصل موضوع مطرح نیست آقایانی که با فوریت دوم موافقت قیام کنند (اکثر برخاستند) تصویب شد. برای چاپ فرستاده میشود حالا اگر آقایان اجازه بفرمایند این طرح خوانده میشود.

(شرح سابق قرائت شد)

تصویب دو فوریت طرح پیشنهادی نمایندگان راجع بحق انتخاب نماینده اقلیت در مجلس سنا

ریاست محترم مجلس شورای ملی چون اصلاح آئین نامه مجلس سنا در جلسه ۱۷ خرداد بر حسب تقاضای آقای وزیر کشور و مخیر بکمیسیون ارجاع شد و ممکن است تا شروع بانخابات مجلس سنا تصویب مواد اصلاحی بتأخیر انجامد بنابراین از نظر حفظ حق اقلیت که مورد تصویب و تأیید مجلس شورای ملی نیز واقع گردیده است امضاء کنندگان ماده واحده زیر را بقید دو فوریت تقدیم مجلس شورای ملی مینمائیم که بعد از تصویب بقانون انتخابات سنا الحاق شود. از ۱۵ نفر نمایندگان تهران برای مجلس سنا يك نفر بنام نماینده ایرانیان زردشتی، مسیحی، یهودی مذهب اختصاص خواهد داشت که برای هر دوره مجلس سنا بتناوب از روی حروف تهجی پیروان یکی از مذاهب نامبرده از میان خود انتخاب خواهند نمود. طریق انتخاب و طرز اخذ رای و تعیین حوزه های انتخاباتی برای انتخاب ایرانیان غیر مسلمان برای مجلس سنا بوسیله آئین نامه ای

شماره ۴۲۰۱-۷۰۷۹ ۳۲۸ر۴۷

در دانشگاه تهران

جناب آقای دکتر عبدالحمید زنگنه استاد و رئیس دانشکده حقوق بااستناد ماده سوم قانون تأسیس دانشگاه و پیشنهاد ریاست دانشگاه از این تاریخ به معاونت دانشگاه تهران منصوب می‌شود
وزیر فرهنگ

شماره ۹۳۰۴-۴۷۴۸ ۲۸-۴-۱۴

آقای عباس علمی سرای سردفتر ازدواج و**طلاق قریه بیلوردی اهر**

نظر باینکه بر اثر گزارش واصله در مورد ثبت واقعه طلاق مرتکب تخلفاتی شده اید وزارت دادگستری طبق ماده ۳۹ قانون دفتر اسناد رسمی شماره از تصدی دفتر طلاق معلق می‌نماید
وزیر دادگستری

شماره ۹۴۲۴-۴۴۲۰ ۲۸-۴-۱۶

آقای عبدالحسین ترابی نژاد سردفتر ازدواج**و طلاق کوهپایه کرمان**

نظر باینکه بر اثر گزارش واصله مرتکب تخلفاتی شده اید وزارت دادگستری طبق ماده ۳۹ قانون دفتر اسناد رسمی شماره از تصدی دفاتر ازدواج و طلاق معلق می‌نماید
وزیر دادگستری

شماره ۹۶۴۰-۴۸۹۰ ۲۸-۴-۱۸

آقای ابوتراب ریاحی

بموجب این ابلاغ دفتر شما را در دهستان راویز شهر بابک برای ثبت ازدواج رسمیت می‌دهد
وزیر دادگستری

شماره ۹۴۳۰-۴۷۷۸ ۲۸-۴-۱۶

آقای معتمد خورشاهی سردفتر ازدواج قریه دهنو تربت حیدریه

بموجب این ابلاغ استعفای شما از تصدی دفتر ازدواج پذیرفته می‌شود
وزیر دادگستری

شماره ۹۳۱۰-۵۱۰۷ ۲۸-۴-۱۴

آقای سیدحسین ایرانمدار سردفتر اسناد رسمی شهر قم

ابلاغ شماره ۵۵۰۶-۲۶۹۰-۳۲۸ر۳۹۹ راجع بانصباب شما بسردفتری شهر قم ملغی الاثر می‌شود
وزیر دادگستری

شماره ۹۶۲۴-۵۰۲۳ ۲۸-۴-۱۸

آقای عبدالقادر سعیدی سردفتر ازدواج قریه سلیمان کندی دهستان فیض الله بیگی سقز

بموجب این ابلاغ دفتر شما را در قریه سلیمان کندی برای ثبت طلاق رسمیت می‌دهد
وزیر دادگستری

شماره ۹۳۰۲-۴۶۵۲ ۲۸-۴-۱۴

آقای محمدرحیم امین شهابی

بموجب این ابلاغ دفاتر شما را در قریه ملا شهاب الدین از دهستان گاودول مراغه برای ثبت ازدواج و طلاق رسمیت می‌دهد
وزیر دادگستری

شماره ۹۴۳۴-۴۳۳۲ ۲۸-۴-۱۶

آقای عبدالله کنی سردفتر ازدواج و طلاق تهران

بموجب این ابلاغ از تصدی دفاتر ازدواج و طلاق معاف می‌شود
وزیر دادگستری

شماره ۹۴۳۲-۴۵۵۵ ۲۸-۴-۱۶

آقای یحیی نصیر الاسلامی سردفتر ازدواج و طلاق قریه دهنو بلوک بربرود

نظر باینکه بر اثر گزارش واصله مرتکب تخلفاتی شده اید وزارت دادگستری طبق ماده ۳۹ قانون دفتر اسناد رسمی شماره از تصدی دفاتر ازدواج و طلاق معلق می‌نماید
وزیر دادگستری

شماره ۹۴۲۶-۴۶۸۰ ۲۸-۴-۱۶

آقای محمد مشکین قلم

بموجب این ابلاغ دفتر شما را در قریه گوکان خفر شیراز برای ثبت ازدواج رسمیت می‌دهد
وزیر دادگستری